

É R D I R K A

IRODALMI-
KULTURÁLIS
FOLYÓIRAT

XI. évf. 2021/3.
SZEPTEMBER
400 Ft

IN MEMORIAM
Dr. Karácsony István
(1938. jan. 31 – 2021. júl. 23.)

Levél Odaátra

Címzett: **dr. Karácsony István**, onkológus, szakíró, vers- és prózaíró, EMBER.

Hiába keresem, nem találom azt a kicsi verseskötetet, amit '93-ban dedikálva kaptam Tőled – egy rutin orvosi vizsgálat alkalmából. Első alkalommal voltam a rendelődben, és az első nőgyógyász voltál, aki tökéletesen értette a szorongást, az ellenérzést. A kis könyvecskével oldottad a feszültségemet. Éppen nem várt kinn beteg, sokat beszélgettünk. Később interjút kértem, s szívesen mentem beszélgetni. Hamar kiderült, mennyire hiányzik nekem a testvér, hát elvállaltad, hogy hozzád bármikor mehetek „panaszkodni”. Leszel a tiszteletbeli testvérem. Éltem is vele.

Amikor megkérdeztem, miért írsz verset, prózát, azt mondtad: le kell vezetni azt a sok feszültséget, szomorúságot, amit az onkológia kapcsán megél egy orvos. Hogy a többnyire saját költségen kiadott könyvecskéket miért osztogatod ingyen? – kérdésre, ugye emlékszel, azt mondtad, hogy a betegeidnek akarsz örömet szerezni.

Felajánlottam, hogy segítek a szerkesztésben, korrektúrában – öröm volt együtt dolgozni, hálás voltál minden ötletért, javaslatért... És milyen hálás és boldog voltál, amikor városi díjat kaptál – egy élet munkájáért... köszönetként.

Aztán a rákbetegeket segítő civil szervezetben is együtt dolgoztunk... Mennyi jó tanácsot osztogattál, egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, helyes életvitel kapcsán. Mindezt humorosan, derűsen, mindig pozitívan.

A járvány alatt többször beszélünk telefonon, vártuk, hogy vége legyen, aztán lehet találkozni, beszélgetni, könyvbemutatót tartani... Az új könyvedét, éppen szeptemberben...

Jaj, István, hát nem ez volt Rád jellemző, csak úgy elmész, köszönés nélkül...

Persze, lesznek megemlékezések – látom, mosolyogsz – , lesz IRKA-ülés, méltatások, de Te nem leszel köztünk, valahonnan nézel minket, és mosolyogsz majd... Hiányozni fogsz...

Mostantól az Úr – akihez mindig nagyon közel voltál – őrzi lelkedet. Azért néha gondolj ránk, járj közbe szeretett városod, közösséged, embereid ügyes-bajos dolgaiban...

Szeretettel: **Bartos Csilla**
(A Tárnoki Tények főszerkesztője)

Karácsony Istvánnak

Onkológus, szülész-nőgyógyász főorvos, igaz barátom és íróársam távozott körünkből az égi mezőkre.

Kedves István Barátom!

Lelkem mély gyásza közben döbbenek rá, hogy beszélgetéseink befejezetlenek maradtak. Készültél unokád közeli lakodalmára, de elmaradt a kertemben tervezett lecsófőzés is, melyet harmadik születésnapod alkalmából terveztünk.

Érdi főkávéházi fröccsös találkozóinknak is vége, Te Lugosi kocsmának nevezted (egyik könyvedre utalva). A kettőnknek fél liter száraz rizling és fél liter szóda csak kellék volt baráti és irodalmi csevegésünkhöz.

Mondtam is, hogy ketten vagyunk egy irodalmi kör, mert írásainkat megbeszéltük, őszintén bíráltuk, én pedig dicsérhettem jól sikerült verseidet, novelláidat. Többször értékeltem magas röptű alkotó fantáziádat, kisregényeidbe szánt kitalált történeteidet.

Egy éve iratkoztál be a Magyar Nemzeti Írószövetségbe. Büszke voltam én is díjnyertes Trianon-szelet novelládra és hazafias versedre, melyekkel különdíjat nyertél a pályázaton. Részt vettél a tavalyi író tábor eseményein is.

Mindig adtál dedikált példányt a könyveidből, ugyanakkor elismerted az én műveimet. Együtt találtuk ki a Tükör-sztorik írását, a tiéd nemrég jelent meg, az enyémet mostanában megyek a nyomdába. Sajnos már nem kaphatsz belőle, de nagyon örülök, hogy kéresemre az előszót megírtad hozzá.

Vallásról keveset beszéltünk, mondtad, hogy nem vallásos vagy, hanem HÍVŐ LÉLEK, és az több. Amatőr teológusként foglalkoztál vallástörténettel, utolsóként Luther Márton rehabilitációjával, mely a pápai átok feloldását jelenti. 500. éve már, hogy nem bírálták felül ezt az ítéletet!

Hivatásod nagy lelki terhet jelentett, az ebből eredő kiegészítés ellen sokoldalúan védekezted: az íráson (szakirányú és szépirodalmi) kívül Operába, zenés színházakba rendszeresen jártál, nemcsak hallgatni szeretted a zenét, magad is zongoráztál. Saját szerzeményeidet is bemutattad a klubesteden.

Sokszor mondtad nekem: „Te vagy a legjobb barátom”. Nagyon jólesett, és érezhetted, hogy ezt többféleképpen igyekeztem viszonzni.

Mindig büszke voltam és vagyok a barátságodra, mert derűs, életvidám, mosolygós és mindenkivel kedves lényed mellett a betegek gyógyítása volt élethivatásod, gyakori mondásod szerint: „Életem az onkológia”.

Egy híján 60 éves gyógyítási tapasztalataidat megírtad (az ösztönzésekre) „Az emberi tényezők szerepe a gyakorlati rákmegelőzésben és rákgyógyításban” címmel, amely szinte életed utolsó pillanatában jelent meg.

Lektorálva művedet megismertem magas fokú hivatásodat, a hippokratészi elvek szerinti teljes elkötelezettségedet a gyógyítás iránt, Rávilágítottál a mai orvos-beteg kapcsolat elhidegülésére, a helytelen és lelki kötetlek nélküli kezelésre.

Gazdag élettapasztalatod alapján gyakorlati tanácsokat is adtál az onkológiai szakorvosok, a gyógyító csoportok és betegek részére, főként az emberi kapcsolatok helyes alakítására.

Elkezdted szervezni könyved őszi ünnepélyes bemutatóját. Az Előszó írója prof. doktor emerita Bagdy Emőke. Hálás szívvel fogadtad, hogy sokan támogatták és segítették a megjelenést.

Ezen kívül van kilenc saját ismeretterjesztő szakkönyved, négy másikonál voltál társszerző. Alkottál 17 szépirodalmi könyvet (a 18. majdnem elkészült), több száz verset, melyek kötetbe rendezését már nem sikerült befejezned. Életed végén is írtál, összegeztél életutad segítőit, mestereidet, örangyalaidat.

Kedves István Barátom!

Nem éltél hiába! Maradandót alkottál gyógyító hivatásoddal, szakmai könyveiddel, kisregényeiddel, novelláiddal, verseiddel. Emlékedet őrzi sok-sok beteged, barátaid és olvasóid köre.

Köszönöm, hogy tíz évig igaz barátom voltál.

Fájó szívvel köszönök el Tőled minden pályatársad, ismerősöd nevében.

Nyugodj békében.

Érdliget, Anno Domini 2021. Áldás hava, július utolsó napján.

Kimmel István

Baka Györgyi

Egyesítő fehérség

Az égben gyökerező fény
beáramlik ébredő hajnalomba,
az anyagba szöppen villan füvekben,
fákban, levendulavirágban.

Szívemet, a megtöretettet,
a késlekedőt betölti, hívja,
tágítja, szó-szikkal elárasztja,
egyesítő fehérségbe várja.

Virágot bontó percek

Orgonafürt-ringatásban,
illatáradásban sírok érted,
tudom, nem értheted,
ha feladhatatlan önvédemed,
csodálkozol, miért remeg
tenyeremben a kínált eper,
miért örvénylenek a félénk
rózsaszirmok, észre sem veszed
sejtjeimben miféle csillag-robbanások,
rejtett szavak viharzanak,
s hullanak csendes ámulásba,
amikor kezded gyöngéden
vállamon felejtet, még itt,
ebben a virágot bontó percben,
távolodva a végső némulástól...

Wenszky Ágnes: Különös naplemente

Cettler Gertrúd

Kérdés

vasakaratú céltalanságommal feléd reszketve indulni
készülök,
alkalom szüli az irányt, majd beleszédülök,
alkarom érzéketlenül zsidbasztó érzésekkel táplál,
vajon előrébb jutok-e lépteimmel, vagy mindinkább
csak vissza-visszahátrál...
lábaim az őszi tájra lehullott faleveleket súrolják,
miközben a szélesebb szellők már a téli regéket
mormolják,
itt-ott mozog még egy-egy már szunnyadó, roppanó
falevél,
...ugye minden kószán eltévedt gondolatom
hamarosan hozzád hazatér...?

Rúzs

ajkaidon nyomatékosan viseled
mutatósabb lesz vele vonzó nőies szereped
hangsúlyozza hangulatod
tekinteted általa csak úgy ragyog
más is észreveszi önbizalmad emelkedését általa
ha hagyod
rászegeződik maszkulin tekintetek sűrű halmaza
férfiak képzelőereje rúzsod cifra barázdáit lekövetve
táncba hívna
kecses szájaddal pajzánul is el-eljátszana

Dylan D. Tides

Varázs

Lassan pergő
Hópihe hűvöse lobban,
s nyárba repít el a csókod:
Ránk lel a víz a homokban,
gyöngy-mosolyod beleszórod.

Mint egy gyermek,
gyűjtöd a csöpp csigaházat.
Kis tenyeredben a fénye
– parti manír ez a látszat? –
Izzani látszik a lénye.

Ránk hull csendben
végül a plage-on az este,
s szád tüze szítja a lángot.
Tudjuk: a Hold sose lesne,
hagyja leesni a láncot...

Fazekas Major Gizella

A szeretet győzött

Ahogy egyre torzul a világ,
nem találja meg önmagát.
Egyre csak torzultak a képek,
nem láthattam a jót, a szépet,
összetört bennem egy világ,
mégis behozta reményét a vágy.

Amire nagyon vágysz, s igaz,
Isten megadja mindig azt.
A szeretet felülmúlta a gyűlöletet,
betakarította termését a jövőnek.
Hogy folytassa őseink nyomdokát.
Szent föld e haza, honfitárs!

Ha gyermekhangtól hangos a táj,
a nemzet, haza, újra talpra áll.
Dicsérd az Urat, ránk tekint!
Imádba foglald hazád, nemzeted!
Szerényen, de lélekben gazdagon élhess,
ezen a földön senkitől ne félhess!

Kérjed az Urat, megsegít téged!

Hangyássné Zsuzsanna: Napnyugta

Gani Zsuzsanna

Belém költözött az ősz

Belém költözött az ősz,
mert aggodalom ölel.
Fájdalom dúdol bennem:
ó, remény, hol vagy? Közel?

Miért zokog a lelkem?
biz' rajta köd ücsörög.
Ha simít a napsugár,
szívem vadul dübörög.

Rigó néz rám ámulva,
látom, nekem csivitel.
Egy darabig nézem őt,
vajon ő meddig figyel?

Vidítani szeretne,
tudom, érzem és látom.
De hiába! A kiút
egyelőre csak álom!

Szél cirógatja arcom,
óvón fésüli hajam.
Úgy szeretné, lám, ő is
aranyozni a nyaram!

Felvidulok egy percre,
bús szememben fény ragyog.
Lelkemmél a rigó zeng,
és újra szól a dalom!

Kerepesi Igor

Kispárnád

Amíg vállam kispárnád volt,
S amíg fogtam derekad,
Tudtam én, hogy akkoron ott
Nincsen nálam boldogabb.
S olyan édes, földöntúli
Érzés szállt a lelkemre,
Amit évek óta hívtam,
Mindhiába remélve.
S míg az idő unottan folyt,
Kémlelően, hallgatag,
Moccanatlan figyeltelek,
S őriztem az álmodat,
S azt kívántam: bár így érne

Majd a hajnal s éjjelek,
Maradnék még, hogy az ágyad
És szerelmesed legyek.

Molnárné Király Márti

Ideje lenne

Ideje lenne a friss gondolatnak,
reménykedve a megváltást.
Olyan szürke most bennem minden,
hogy remélhetek-e jobbat, mást?

Lépkedek lassan, de magamban állok.
Elszaladnék, remélve, visszatalálok.
Egy életem van, szeretnék többet,
hosszú szőke haját és felszáradt könnyet.

Gyógyulást és örökkön a hálát,
nem felejtve földi, égi áldást.
Hálátlan vagyok, hamar felejtetek,
zsörtölődöm, műhajat zselézek.

Kissné Matkó Gabriella

Meséket szövünk (dalszöveg)

Mikor a napfény földre hull,
Ébred a város, és elcsitul,
Elcsitul a lelkem, s dübörögve ébred,
Dübörögve ébred, mi földre hull.
Hajnali ködben nem ringat az álom,
Hajnalom közben csak önmagam vigyázom,
Vigyázom, s félek eltűnik a reggel,
Porba hull éjjeli világom.

Meséket szövünk, ébren álmodunk,
Hintában ülünk, de a jövőre gondolunk.
Mások világát és álmokat kergetünk,
S nem értjük miért nem csitul a lelkünk.

Városi zajtól részeg az erdő,
Itatja magát, de egyszer csak felnő,
Felnő az ember, s ott kéri számon,
Hol legjobban fáj az eldobott kő.

Hajnali ködben még ringat az álom,
Erdőn-mezőn szabadon cikázom,

Szabadon élek, de eltűnik a reggel,
Porba hull éjjeli világom.

Meséket szövünk az élet színpadán,
Rendezők leszünk, és mindent játszanánk.
Mások világát és álmokat kergetünk,
S nem értjük, miért, miért...
Nem csitul a lelkünk...

Kreischer Nelly

Őszi emlékkép

Esőcseppeket fújt arcunkba a késő őszi szél.
Az elmúlás szele. Belopózott tudatomba is.
Alattunk pislogott az álmos esti város,
róttá végtelen útját feketén a folyó.
Felettünk fázós felhőbe bújtak
az örök fényű, távoli csillagok.

Érezted, pici világunk milyen ingatag?
Létünk milyen pillanatnyi csak?
És ebből a semmi végtelenből mily nehéz
néhány boldog percet élni át!?
Megtalálni a szépséget!
Rabbá tenni a harmóniát!
Nappalokká varázsolni
sok, álmatlan-álmos éjszakát!
Birtokolni a nagy Csodát,
A „látó csendet!” – magát

....visszaemlékezve sok év után....

Zizegő levelet fújt nyakunkba a szél..
Az elmúlás szele, belopózott tudatomba is.
Távolban fénylett az esti város.
Alattunk róttá végtelen útját feketén a folyó,
felettünk pedig kiragyogtak felhők mögül
az örök csillagok.

Vállamon pihent meleg kezed,
aztán egyszerre.. úgy öleltél magadhoz,
mint kisdíák az első kapott könyvet.
Örömmel, hogy övé, s szomorún, mert ez
már nem játék. Nem volt benned vágy,
inkább csak fájdalommal vegyes sajnálat.
Átfontalak, mint áldozatát a százkarú polip,
és minden apró részecskémmelel érzékeltetek.
Múlt, jelen, jövő pillanattá kövült,
Láttam felsejleni a rejtett titkot!
Kicsit szégyelltem, hogy így ízleltelek.

Kósa Márta

Éjszaka

Dr. Karácsony Istvánnak szóló szavak

Itt a párna és a takaró
aludni lenne végre jó
csend csobog
hajók pöfögnek
tördelik az éjszaka sötét tengerét
fekete egek löknek rám felleget
csillag sem remeg s a szív is néma
kereslek még mintha ez a búcsú nem végleges volna.

Üres szavak
csak konganak
kalimpálnak összevissza betűk
cseppeket törlek
hallgatnék most egy fáradt öreg hegedűt
zongora kellene és játék
pohár bor
selymesítő habkönnyű mozdulat
viseltes zakód zsebébe gyűrte a derűt
bolondos fényű titkos szavaidat.

Nyakkendőd visszája látszik
hajtókádba tűzött virág szirma hull
elballagsz az ég felé ártatlanul
megigazítanám a régi szövetet
elvésett ügyetlen mozdulat valóvá többé sosem
alakul.

Karfákba kapaszkodva dudorászva lépkedsz
tudom jól az út elvezet a kegyelem erős Istenéhez.

Most indultál és lopnál egy ölelést búcsúzólag
utánad könnyes sóhajok bandukolnak
sem ígérés
sem éjszakai varázs
nem éleszti fel a kihunyt parázst
még
itt keringnek a pajkos mondatok
gyógyító kezéd és nevetésed emlékét örökölni hagyod
pillanat csupán míg átváltozol
papírlapokra hajolsz
kék tinta kell és kalamáris
s
új mesét rajzol nekünk kezdedben könnyedén a
mennyei toll.

Ludwig Géza

Miért is? II.

...test és lélek...

Testet csúfitja kór s a kor,
görbe hát, roskatag derék,
vállat élet málhája húz,
fülekben hallókészülék,

arcon ráncok, száj fogatlan,
és pápaszemmel küzd a szem,
tenyérben a bot göcsörtje:
– A székig hadd csoszogjak el! –

Leroskadok, s félkönyékkal
a karfára támaszkodom,
szürcsölök való világot,
mi látható monitoron.

Mert lelkem nem fogatlan,
s világít sok év világa,
ízleli a fényt, s a valóság
vegyes főzelékét rágja,

issza szűrt levét a gondnak,
a híg beszédnek sűrűjét
magának tányérba meri,
hisz abból kevés is elég.

Ha jóllakott, és megpihent,
reszkető kezekkel hangjegyet,
képet, betűt fest toll, ecset,
mit elhallgatni nem lehet!

Lelkem gúnyját letépem,
hisz nincs már mit takarni el,
nincs hatalma rajta kornak,
nem ad rá frakkot félelem.

Annak, mi bennünk rostokol,
bár lenne nudista strandja!
Őszinteség és bizalom
csak vágyam utópiája.

*Ám, ki tud, mégoly kevés is,
lobogjon, mint fáklya mégis!*

Lukács Mária

Vigasztaló

Jóságodat tiszta lapra írják fel
ne feledd mikor bú és baj gyötör
és ha egyszer mennünk kell
majd angyalok jönnek el
a fájdalom itt marad a földön
minket meg homlokon csókol Isten
csak házába térhetünk vissza
hisz onnan bocsátott el
egy hosszú földi útra
felettünk újra ragyogni fog az ég
ami egyformán volt kék
csak a homály oly sokszor
a mi szemünkön is helyet kér

Magyar András

Nővérek

Nővér ápol, etet kis újszülötteket
s gondozást áhító, bajukban megrekedt,
megműtött, operált, beteg embereket.
Ő támogat téged, és ő segít neked,
hogy könnyebbé tegye kórházi életed.
Talpon éri hajnal és a késő este,
s nem nagyon figyel itt senki lelki stresszre,
és amit érte kap, sajnos, nagyon kevés.

Nem jár üdvívalgás, túl sok elismerés.
Nincs idő étkezni, kényelmesen nyelni,
s pihenés csupáncsak lélegzetvételnyi.
Mindig van valami. Egy nap sem túl laza,
s égő, álmos szemmel botorkálhat haza,
hol várja a gyerek, párja és a lakás,
s otthoni munkából, gondból is egy rakás.

Sajnos pihenésre sosincs idő elég,
s másnap újraindul forgó mókuserék.
Megy a versenyfutás, és az sem lesz könnyebb.
Régiek elmennek, s új betegek jönnek.

És ellátja őket, föléljük hajol, ha
nem működik testi funkciók kontrollja.
Tán tíz kilométert is trappolnak gyalog.
Szorgos, hétköznapi, kis őrzőangyalok.
Ők ott vannak, ahol kezdődik az élet,
s ott is, hol már beteg, sérült fel nem éled.

Szívfájdító, mikor megmattuló szemek
fókuszában megfagy végzáró üzenet,
s lecsukódik fáradt bőrredőny e sátra,
és lélek elindul csendben odaát.
Ekkor nővérszív is fájdalommal teli.

Bár nincs idő sírni, nehéz felejteni.
Életünk az, amit gyakran rájuk bízunk.
Munkájuk számunkra továbbított vízum.
Ők a reményei minden betegágnak
és betegnek, akik ápolásra vágnak.
Ők pont olyanok, mi elesetteknek kell.

Fürdetnek, mosdatnak, lám, már korán reggel,
s ébredéshez nem kell csörgőóra, vekker.
Dolgoznak nyílt szívvel s anyai lélekkel,
hogy bántalom, baj, kór s szenvedések alatt
múljon el fájdalom, könnyüljön pillanat,
hogy ne ijesszenek úgy kórházi falak,
és elgyengültek is fel s talpra álljanak.
Férfi erejével felér kitartásuk,
s hivatásuk jobb célt nem érne el másutt.
Ők küzdenek velünk. Viaskodnak értünk,
és úgy is, hogy mi ezt még csak nem is kértük,
hogy mi jobban legyünk, hogy maradjunk élve.
És helyt kell állniuk reggel, este, délbe',
az otthoni gondok sorozattüzébe',
hiszen azokat sem söpörhetik félre.

Nincs karácsony, ünnep, újév, szilveszterek,
név-vagy születésnap, akkor sem, ha kerek.
Bár szeretne menni, nem oldhat kereket.
És minden nővérből lehet egyszer beteg.
Ám ő gondoskodik, vigaszt ad és ápol,
s páciens jobban lesz kedves mosolyától.
És hogyha hideg ráz, s vergődnöd kell lázban,
ő az, ki pártfogol téged a kórházban.
Infúziót beköt, gyógyszerert adagolva,
vért vesz, figyel terád, s rengeteg a dolga.
Ügyes, határozott, segítőkész s bátor,
s elterel bennünket zord halál torkától.
Betegként megnyugszol, s javul állapotod,
jelenlétét látva félni nincsen okod.
Ellát minket, s vigyáz, ágy, test legyen tiszta.
Orvos és beteg között önzetlen statiszta.
Ágytálat, kacsát tart, ha kell, vesetálat.

Beteg érdekében neki asszisztálnak.
Sztómazsákot tisztít, s nincs benne utálat,
akkor is, ha nyúzott, eltikkadt és fáradt.
S úgy beidegződik – és gyorsabb, nincsen nő – ,
hogyha megszólal a nővért hívó csengő.
Csillapít, kinek fáj, s kábulatban ájult,

akire sorscsapás kegyetlenül rájut.
Szapora léptekkel kórtermek közt futnak,
s másokra figyelve bocsátanak útnak.

Bizalmat ébresztő, kedves, tiszta szemek
mosolya maszk felett betegekre nevet.
És mi búcsút intünk, s ballagunk gyógyultan.
S tovább robotolnak, hol a nővérpult van.
Nem gyűrt le betegség, lám, bennünket mégse,
mert óvott ápoló kezek érintése.

Köszönhető nekik mindez, mert nem vitás,
általuk lett bennünk újra vitalitás.
Emlékezetünkben megmarad a nevük,
hiszen jobban lettünk, s ez az ő érdemük.

Hálás szeretettel gondolunk mi rájuk.
Biztonságot jelent zöld, fehér ruhájuk,
Áldás segítségük. Mely hatalmas munka.
S köszönet, mit adunk, oly csekély számukra.

Méltánytalanok ma itt gyógyító elvek,
mert ők ennél sokkal többet érdemelnek!
Hálátlan kormányunk nekik fűgét mutat,
hisz nem becsüli meg szép hivatásukat.

Máté Miklós

Hegymászó-ballada

(George Mallory emlékére)

...mászni sosem voltam rest.
Napra nap és estre est.
Ó, az Everest, az Everest
Nem ereszt, nem ereszt...!

...Görgettem magam fölfele,
Akár a sziklát Sziszifusz,
Nem fogyott a magasság,
De elfogyott a szusz,
Fönnmaradtam a hegyen,
Kemény, merev égi tús...

Fölcsalt havas, szép orom,
Magasság volt a borom,
Most alszom ki mámorom,
Nem lelik csak hült helyem,
Hó nyelte el tetemem.
Ravatal maradsz, Everest,
F O R E V E R E S T !...

Móczár Csaba

Kronológiai jelentés Apám haláláról 2021-ből

Március tizennégy:
szokásos
vasárnapi ebéd.
Apám ül velem szemben,
nem szól, csak eszik csendben.
Látszólag
minden rendben.

Március tizenötödike:
Hazánk
Nemzeti Ünnepe.
Apám a padlón fekvve
nem szól, csak zihál csendbe.
Már semmi,
semmi nincs rendbe.

Március tizenhat- tizenhét:
szokatlan
kétségbeesés.
Apám egy kórházban
két napig kómában
S már tudom,
nagy baj van.

Március tizennyolc:
a szokásos
névnapja volt.
De ő már egy felhőn ült.
Hm...valahogy (f)elrepült...
...s látszólag
minden a helyére került...

De mondd, mivel töltsem meg ezt az űrt...?

Naszvadi Judith

Mit sem tudtam...

Mit sem tudtam érkezésedről,
Éltem nap nap után szürkén,
De lelkem túlcordult az érzéstől,
És kiült rebbenő szemem tükrén

A körülírhatatlan boldog mélaság,
Hogy engem valaki nagyon szeret.
Így lágyította kontúromat az anyaság,
A reám váró időtlen, gyönyörű szerep.

Azóta fogva vagyok örökké teérted,
Hogy Istentől kapott lényedet hordtam.
Magamból növeltem tested, véred,

Tünékeny kincseimet eléd szórtam.
És lettem csendes méltósággal, szépen,
Általad gyermekét ölelő világi Madonna.

Krisztbaum Mihály: Templom

Pálfi Nándor

Klí maválság

Légzuhatag bont cseppekből szótt
Függönyt félúton a falu és a poros
Földút közé, a nagy síkon,
Ahol azok a vén akácok

Görnyednek, amik alatt te meg én,
Mint a gyomok a járólapok közé,
Más út híján,
Belenőttünk ebbe a világba.

A sápadt, alélt levegőben
Távoli tücsökzene téblábol
Szégyellősen, mintha nem tartaná
Illendőnek requiemet játszani

Már órákkal a temetés előtt.
Villámfény szalad végig
A meggyengült horizonton,
S te hozzám bújsz remegve,
Elgyötört karjaim közt valami

Utolsó, hamis menedéket keresve.
De nézd csak, a sík
Közben megtelt emberekkel,
A kik zavartan, acéldróton rángatott
Marionettbábként

Kódorognak az idő egyik
Szegletéből a másikba.
Kérdezgetik egymást,
S szegények nem értik, nem,
Továbbra sem,
Hogy honnan jött

A vihar, ami most a világban tombol.
Aztán elhallgat minden
Egy végső, fájdalmas pillanatra;
Hallgatsz te is, én is,
Hallgatnak a ténfergők,
És hallgatnak ők is,
A hatalmasok,
A kik eddig hangjukkal
Másokat elnyomtak.

Nemzedékek hallgatnak ott a síkon,
Hallgatnak csak egyre,
Majd a süvöltő szélben,
Mint megannyi ernyedtt báb,
Egy közös tömegsírba buknak.

Pergel Antal

Két rubái

Ha kezembe boros pohár kerül,
arcom mindjárt jókedvre derül.
Sok nedű lefolyt szomjas torkomon,
én lettem alul, pohár lett fölül.

Gyűjtöttem kincset, aranyat sokat,
keresték gyakran bölcs tanácsomat.
Aranyam elveszett, messzire tűnt,
temették hírem, mint homok a kutat.

M. Nagy Péter

Fény elől, ha bújsz
is, árnyékod leplez le,
botod kellék csak.

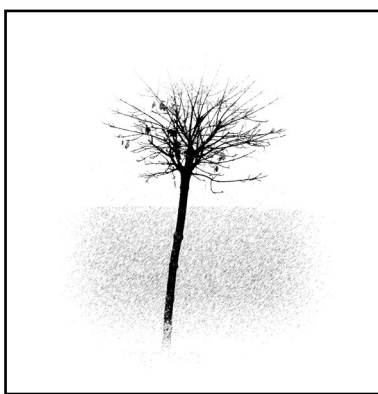
Ablakodból nézed,
ahogy ablakból néznek
láthatatlanul.

Törékeny burok,
mint a féltő szeretet,
óvja a magot.

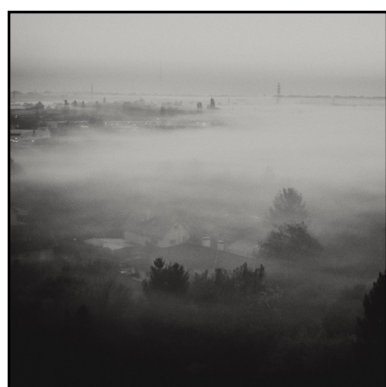
Reggeli napfény
a szekrényen, lelkedben
csillant fel reményt.

Egyedül élhetsz
de magányod halálos
ha társad nincsen.

Nappal vagy éjjel,
ha nincs tető feletted,
figyel rád a Hold.

Tejfehér ködbe
mint mély téli álomba
süpped a város.

Mint remény, fogynak,
kapaszkodva, míg lehet,
szélfúttá pihék.

Péter Éva Erika

Eső lépked

Eső lépked, poroszkál,
mennyi felhő-borostyán!
Körbefonják az eget,
kezedben a perecet.

Siess, Zelma, ajtót zárj,
itt a patak, itt kószál,
kövér vizek totyognak,
még bejönnek maholnap!

Eső szalad, fut, megáll,
sáros nyári karnevál.
S hogy ne éljél panasszal:
vendégeket marasztal.

Petrik István

Nem az út fogy el

(Barátaimnak, csak úgy)

Nem a kő örök,
hanem a lélek.
A legnagyobb dolog
maga az élet...
Nem a víz szalad,
hanem a percek.
Emlémosolyok
meg a szerelmek.
Nem a szél kacag.
Romokkal játszik.
A tenger nem a mély,
csak ami látszik.
Nem a híd fontos,
hanem a partok.
Egy kötél is elég,
ha járni akartok.
Nem a kő porlik,
hanem az ember.
Csak beletörődik.
Lázadni nem mer.
Nem a víz úszik.
A hajó rajta.
Tajtékos folyó
az úr alatta.
Nem a szél fut el,
hanem az élet.

A megmaradásra
sosem lesz képlet.
Nem az út fogy el,
hanem a lépés.
Adj, Uram, erőt,
az egyetlen kérés...

Pálné Onódi Judit

Szellő szárnyán

Erdő mélyén áthatolva
Hegyen, völgyön bandukolva
Lábam egymás után rakva
Tekintetem messze tartva
Folyó vizén lengve úszva
Szellő szárnyán átutazva
Gondolatom szárnyalhatna
Lelkem kicsit lenyugodna
Életem értelmet kapna

...
Csodás lény karján láttam meg
A századközép napvilágát
Beteljesítve két jó ember
Már-már tűnő édes álmát
Szeretve gondtalanul lebegve
Hullott gyermekkorom ölembe
Nem kaptam kezembe kincseket
De kaptam szívet-lelket és hitet
Az egyik dübögve hajtja véretem
Irányítja útvesztőben életemet
A másikat alaposan elrejttem
Legyen mindenkinek rejtelem
Ha kulcsát elnyered kitárom
Játszatsz húrjain mint gitáron
Rezdüléseit meghallhatod
Csak rám figyelj míg hallgatod
Hiszem az ég kékjét színes a virág
Mindenek ellenére jó a világ
A poharam mindig félig még tele
Hiába mondják már elfogyott fele
Gondolatom előre figyel és a mára
Csak nosztalgiázni nézek hátra
Egyszer felléptem pokol tornácára
Védte életem infúziók sokasága
Ördög tekintete villogott szemembe
Visszanéztem térdem reszketve
tartotta megcsonkolt testem
Görnyedten minduntalan lestem
Mikor tűnik a vad görcs gyomromból
Hittem veszettül lesz kiút a kórból

Kell hogy maradjak dolgom nem végeztem
Győztem hát ma már szabadon lélegzem

Gyermekeim viszik tovább vérem
Boldogságukat sorstól remélem
Gondolataim folyton náluk járnak
Imáim ki tudja kihez szállnak
Az ár már őket is sodorja
Dobja és ejti hullámok fodorja
Már nem elég nyújtani óvó karomat
Ellenség felé hallatni hangomat
Ez a játszma már nem az én életem
A meccset a partvonalról nézhetem
Hajrá sose add fel! – kiabálom
Szívem lelkem néha bedobálom
Adományért mosoly ölelés jön vissza
Szememből a csorranó könny tiszta
Mint a friss harmatcsepp tavaszi ágon
Árad bennem szerte boldogságom
Lehettem volna ennél szerencsésebb?
Kaphattam volna még boldogabb létet?
Két kis csillag lesi esti mesémet
Ölembe bújva néz egy régi képet
Arcomat tükrözi kicsi szembogár
Életemet viszi láthatatlan szál

És mégis...

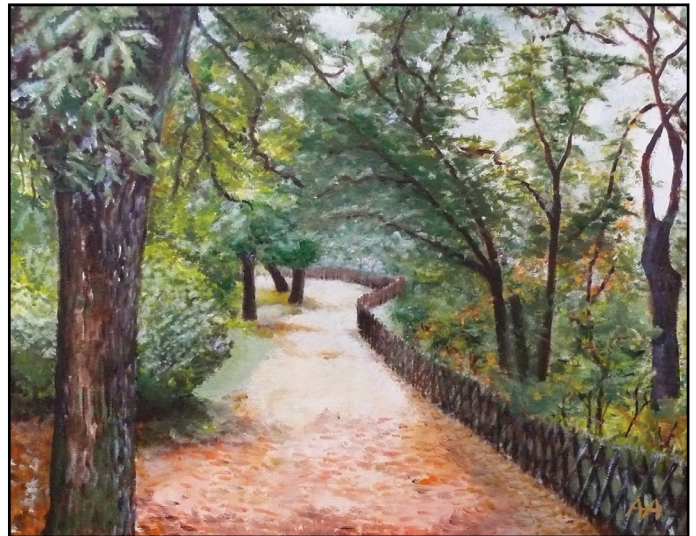
Erdő mélyén áthatolva
Hegyen-völgyön bandukolva
Lábam egymás után rakva
Tekintetem messze tartva
Folyó vizén lengve úszva
Szellő szárnyán átutazva
Gondolatom szárnyalhatna
Lelkem kicsit lenyugodna
Életem értelmet kapna

Nagy-Rakita Melinda

Csend-élet – csendélet

Ülök a teraszon alattam a tenger
A víz parttalan csodája bűvöl
Apró hullámok kergetőznek a lágy szélben
Huncut Nap nevet rájuk s ők visszanevetnek
Csend van
Élő csend
Apró halacszkák szökkenek fel
Pikkelyeik gyémánttá válnak a fényben
Leánderszirmok szisszenve nyílnak

Túlérett füge fűbe tottyan
Sűrű leve csordul
Hangyák boldog örömére
Kabócák szunnyadnak zöld levelek közt
Távolban egy fehér vitorla
Mint a gyermekként olvasott könyvben
Amiből csak a cím maradt
De az örökre
Mint ez a végtelen nyugalmas béke is
Velem marad
Innen elképzelhetetlen
Hogy létezik más világ
Robajló vad tülekedő
Embert-próbáló törtető
Egy megkopott sárga bóját figyelek
Amint egy méla dallam ütemére ring
Tegnap úszás közben láttam
Csigakolónia lakik az alján
Régóta őrzi a hozzá rögzített kis hajót
De jó volna azt elkötni
A bója szabad lenne
Én pedig száguldanék a mélyben úszó halak felett
Repülnék ég és Föld között
A víz ölében
Képzeld el ezt a csodát
Párába burkolt fehér sziklák a láthatáron
Előttük végtelen víztükör
Nappfénycsillogás
Csendes meleg
Ébredni készülő a forróság
Augusztus
Istenem de szép volt
S vajon szép-e most is
Nélkülem

Adelmann Anna: A fonyódi hegyen

Sall Margit

Élet, Lét, Szív, Lélek

Furcsa ez a Világ s benne én is.
Magam vagyok ,sokszor úgy érzem én is.
Istentől kapott életem erőssé tesz.
Teszem, mit sorsom nékem adott.
Cipelem magam és mások kosarát,
bár rendet az enyémben kell tenni,
akkor tudok másoknak segítője lenni.
Hosszú évek tanítottak meg a szépre-jóra,
hangosan kiáltok, hogy mindenki hallja.
Magaddal törődj, fejed emeld magasra!

Betegség, halál, borzalom, ez süvít át minden napon.
Eszmélnünk kell, mert mindannyian elveszünk!
Most kell megmutatni, mit ér a szó.
Vele születünk, ebből születünk, ezért vagyunk!
Ne engedjük elveszni múltunkat,
mert azzal együtt jövőnk is borulhat.
Jusson el szívedbe az isteni SZERETET,
mert itt a Földön Most csak ez segíthet.

Somogyi Norbert

Szomorú ősz

Ázott galambokkal flörtöl az ősz,
cseppekben mérhető arcán a fájdalom.
Miért pont most? Miért pont ő?
Tőle csak homály és csend ül a házakon.

Éneke nem száll be függönyös ablakon,
rekedtes hangja zuhogó blues...
Csak egy muskátli szomjazza a körúti balkonon,
de már tizenkilencre ő is lapot húz.

A kutya is lerázta a sarki bolt előtt,
nedves szelétől terjeng a bűz.
Keserves szerep ez, neki miért nem juthat
csókoktól, boroktól szép tábortűz?

Miért pont most, miért pont ő?
Emlékeiben csak ködbe zárt képek.
Bezzeg a tavasznak, a nyárnak, ha eljő,
tündérek s virágok hadai mesélnek.

Szép csendben áll, a Holdnak int,
s még egyszer visszanéz megállva.
Kérdezi könnyezve: senki sincs idekint?
egyedül indul a Télhez egy teára.

Szabó Aida

Haikuk

Kérdésre válasz
magadban keresendő,
csak csendben ülj le!

Rácsodálkozás,
a most, a jó és a rossz:
az élet borsá.

Édes almának
keserűvé lett íze:
bűntudat éget.

Félelem a gát,
kapcsolatok mételye.
Szemekén hálóg.

Szappanbuborék.
Tartalmatlan életút.
Elszálló léggömb.

Álmot lát a hegy:
ködfátyolzuhatagban
ifjú halom volt.

Hegyormon ülök,
érezem szíve ritmusát,
nyugalma bűvöl.

Sorból kilógni,
hagyva akolszellemet:
„feketebárány”.

Térbe öltött fény,
érzés, egyszeri csoda:
maga az ember.

Csalfa érzékek
bűvkörében suhan el
pillangóéltünk

Szigetvári Zsófia

Reklám

Reklám.
A szobánkban szárítod a hajad,
az ezeréves matracon trónolsz,
mint egy túlképzett értelmiségi.
A hajszálakon a vízcseppek
műugró világbajnokságot rendeznek.
Mély levegő, fulladás, lendület,
„Fel a kezekkel!” –
üvölti a TV-ben Al Pacino.
Triplamegfázás-szaltó.
Tökéletes merülés a végén,
a párnám közepén.
Reklám.
Járvány tört ki.
Két napja senki sem beszél.
Nem köszönnek egymásnak
reggel a villamosvezetők.
Nem mondja otthon anyja:
„Jó éjszakát”.
Nem kiabálják az utca túloldaláról:
„Szeretlek!”
Nem suttogja senki egy kettes tézé
után: „A francba!”
Elrobogott előttem a felcsúti kisvasút.
A kultúra sápadtan hajolt
ki az ablakon.
Karikás szemekkel bámulta az
„óriás palotákat”.
Rágyújtott.
„Panem et Circenses”.
Ez volt a cigaretta füstjébe vésve.
Bánatosan intett felém,
majd eltűnt egy miniszter lélegzetvételében.
Propaganda.
Üvöltötte a hajszárító.
„Drágám”.
Adáshiba, írta a TV.
Meghúzta a ravaszt Al Pacino?
Sose tudom meg.
Vizes hajjal álltál a küszöbön,
szád széle remegett.
Fáztál.
„Hazudik”.
Fékcsikorgás.
„Félek...”
Vége a járványnak.

Szöllősi Bernadett

Félkomolyan

Szeretném az életet legalább félkomolyan venni,
amit elvettem, azt a helyére visszatenni:
tányért az asztalra, kezét a kézbe,
csókot az arcra és virágot a rétre.

Szeretném a takarítást legalább félkomolyan venni,
söprök, mosok, főzök – nézd, egy papírfecni!
Vers van rajta, az életről szól és rímes,
talán aki írta, ettől lesz híres.

Szeretném a halált legalább félkomolyan venni,
és nem aggódni azon, hogy nincs utána semmi.
Mert hova máshova, ha nem fentre kerül lelkem?
Hisz a tiéd is épp úgy fentről figyel engem.

Kovács Máttyás: Sars cov-2 tüskefehérje

Tarnócziné Barabás Irén

Haikuk

Kis kolomp jajong.
Álmos barna est honol,
hazatér a nyáj.

Fekete éjben
fekete fellegekként
denevérraj száll.

Februári szél
kezemre jégcsókokat
fázósan lehel.

Vadászkürt harsan,
riadt vadak loholnak.
Őszi búcsúzás.

Búcsúzik az ősz.
Arany, vörös, sárga lomb
hideg telet sejt.

Madarak álmos,
tétova dala hallik
felizzik az ég.

Ablakok rózsá
fénye, fakó felhősáv.
Idilli este.

Csillagporos éj,
fekete bársonytenger:
esti nyugalom.

Zúzmarás fűszál,
csillogó fehér csoda,
kristály éjszaka.

Fekete rajz az
alkony bús szürkéjében,
távoli liget.

Májusi akácok
meleg illata ölel,
ragyog a kék ég.

Torma Ágnes

Apevák 2

Fa,
ember,
kopasz ág,
fehér csontváz,
nincsen különbség.

Kék
madár,
te vagy az?
Kérlek némán,
szállj le vállamra.

Ó,
remény,
te hazug!
úgy hitegetsz,
akár egy céda.

Mi
talmi,
porig ég
Justitia
pillantásától.

Ha
hallod
angyalszárny
suhogását,
isten is itt van.

Az
isten
bennünk van,
nem kívülünk.
Légy alázatos.

Te
vagy csak
magadban,
mi állandó.
Változó világ

Tormássy Erzsébet

Őszi levéltánc

Őszi szél táncra kér minden falevelet,
Repteti, pergeti, megkergeti őket.

Szélnek táncos kedve mindaddig nem enyhül,
Míg az összes levél a földre nem kerül.

Lombok elmúlása, levelek hullása
Természet rendjének szomorkás körtánca.

Állnak a kopár fák csupaszon vacogva,
Pompás szépségüktől tavaszig megfosztva.

Lidérces levéltánc őszi kezdeté,
Közeledő télnek biztos üzenete.

Varga Katalin

Megújulás

Kinyíltak már kertemben a liliomok,
a tátika is örömtől vigyorog.

Harmatosan csodálkoznak a rózsák,
tágra nyitott szemmel.

Az álmos virágok is felébredtek
egy szerdai reggel.

A rigók a fagyisdoboz fürdővizét kipacsálták,
ők is az égből jövő, hosszú, áztató esőt várják.

Lakásomban szép, új színek vidámkodnak,
lámpafények, bús növények megújultak.

Vidám lakás, illatos kert, sok madár,
így most már a jókedvem is hazajár.

Fekete Irén: Alföldi tanya

Carl Astro

Naplórészletek

1956. február 13.

Hétfő. Nem szerencsétlen nap.

Hárman festjük a Leányvásár háttérét, eközben V.T.E. tűzérszázados úr egyre használhatóbb díszletfestővé válik. November óta küzd velünk a vásznak tengerén, és néha már magára lehet hagyni. H. úr is profesz-szionális főfestővé vált, én pedig leköltöztem a rajz-asztalról, mert két hete a város túlsó végén S.-sel kö-zös lakásban lakunk.

Új festőtermünk is van, ahol V.T. tűzérszázados úr el-képesztő háborús történetei enyhítik a hosszú nyelű ecsetek csuklóízületi támadásait. Ma éppen a hadi-fogságból való hazatérésük históriájával terelt el ben-nünket a befizetett ebéd íztelenségétől.

A történetben a hat év után szabadon eresztett tiszt urak marhavagonokban csattogtak hazafelé, mikor a magyar határhoz közeledve a rangidős tiszt, vitéz T. E. parancsot adott a tisztársainak, hogy a batyuk mé-lyén, még a fogságban is megőrzött extra tisztí sapká-ikat tegyék a fejükre. A vonat csikorogva megállt, és a tűzérszázados úr kiugorva jelentette az őket fogadó tiszt elvtársaknak, hogy megérkeztünk.

A Néphadsereg fogadta a Ludovika Akadémia haza-térőit.

A katonai tiszteletadás után, a tizenkét hadat járt és most már hazaérkezett katonai szakértőnek a Nép-hadsereg frissen képzett elvtársai feltették a kérdést, akarnak-e tanítani a Nép Zrínyi Katonai Akadémiá-ján.

Négyen vállalták. Tapasztalt frontemberek voltak.

A történet eme fontos pillanatában S., a díszlet-varrónő naivan rákérdez vitéz T. E. tűzérszázados úrra, hogy ő vajon vállalta-e a meglepő új feladatot. A tagadó választ a kérdezett a háttérfestő ecsetet ma-gasra emelve hitelesítette.

Két nappal előbb már hallottuk, hogy a hadviselt és jól képzett katona – és most már festő bajtársunk – a szovjet táborparancsnokságon az ezredeksektől az or-dítózó tisztesekig mindenkinek megfestette a Mackók

az erdőben keresztnevű szocialista-realista giccset. Ezért ő a rangidős háborús veterán háborús bűneiért hat éven át ecsettel törlesztett a karcos bányamunka helyett. Így ő ma már csak jól képzett festő, és nem tűzérszakértő.

A háborús történelemóra után hazafelé menet az utcán halkan megkérdeztem S.-től, hogy ha most itt lelövök egy számomra vadidegen embert, gyilkos vagyok-e, és vajon ha a fronton ugyanez megteszem, háborús hőssé válhatok-e?

A szótlán választ egy mozdony füttye emelte a semmibe.

1956. április 25.

(...) Tizedik napja Egerben vagyok, a bérelt ágyamon alszom, és esténként S.-sel nagy beszélgetésekbe bonyolodom Istenről, az arisztokrácia jelenéről, múltjáról és nem létező jövőjéről. S. évekkal fiatalabb nálam, de hazulról hozott kiegyensúlyozott okossággal látja és figyeli a világot. Államosított Úri utcai házuk megmaradt egyetlen apró szobájából felkerekedve ügyesen és megbékélve éli ezt a számára idegen és ellenséges életet. Én a Ráday utcából és a nyomdai ólom bűzéből idesodródott munkásgyerekek egyre melegebb barátságot érzek iránta.

Beszélgetéseink kétnaponta a török fürdőben a természetéről, a történelemről és mindkettőnk eddig ismeretlen gyermekkoráról folytatódnak. Aztán lemosva magunkról a színházi festőterem festékmaszatait, a piacon vödörből békacombot áruló parasztasszonyok közé szorulva másoljuk a zajos és tülekedő valóságot. Új barátom tanulatlanul is okosan rajzol. Fejkendő kofái mozognak, élnek és kiabálnak. Néha a Szinva partján bólogató fák lombjait is a papírra csempészi.

1956. április 26.

S.-sel járom az erdőt. Ő vasárnaponként már hetek óta professzionális képeket varázsol a Zeisséktől örökölt optikáival a Forte félfényes papírajaira.

1956. április 27.

A kutyák valamiért újra kezdik, a hegyoldal elevenen lüktet, valahonnan erős füstszagot hoz a szél, és zajosan megindul egy motor. Visszhangzik a táj.

– Itt születtem – mondja Sz., mint egy fénylő bronz-szobor, a kopasz fatörzsekkel aládúcolt lombalagút mélyén. A háta mögött a háborúból maradt romok kaleidoszkópja izzó koronát von a feje köré. Sűrű, tömött, csillogó, fekete haja selymesen fénylik a félhomályban, és a festő távolról hallja, ahogy halk asszonyi hangon beszél hozzá.

Az egész domboldal kihalt, a tavaszi fasor és az omladozó ház elhagyatottan vár a feltámadásra....

1956. április 29.

Sz., az apró tűnékeny grófkisasszony ma már finom kis kezeivel újra a malteros vedreket hurcolja Egerszalókon. Halvány ujjacskáit a jövő vasárnapi feltámadásig koszos gumikesztyű védi. Ma délután láttam másodszor és talán utoljára is ezt a szépecské, szeretnivaló kis vidám arisztokratát. Tudom már, hogy ötödmagával a falu végén egy zsellérházban lakik, és hétközben talicskát tol Baktán, de vasárnap, mikor Egerben templomba megy, egy napig kisasszony lehet újra. Ott Szalókon ők öten a deklasszáltak, a szegénysoron élnek, ahogy ezt ma lenézve és megvetően mondogatjuk.

1956. május 1.

Rám vár
A munka,
Mely akkor nem is
Nehéz,
Ha kész az ész
Dicsérni, kész
Azt, amit
Az apró
Piros szandálba
Bújt
Lábacska nyújt,
Ami szép,
Has, lép
Hibája
Csak az,
Ami épp
Benne a szép,
Hogy e karcsú női láb
Felfelé
Egy gyermeké.

Dr. Karácsony István (18. könyve)

Mestereim, segítő-őrző angyalaim

Bevezető

Amikor az ember megél egy magasabb kort, késztetést érezhet arra, hogy visszapillantson addigi életére. Ezzel így vagyok én is. A visszatekintéskor az első, ami eszembe jut, az bizony a hálaadás!

Miért is adok hálát? Elsősorban azért az időért, amit megélhettem és átélhettem.

Azután azért a sok-sok mindenért, a sok jóért, rosszért, amit kaptam életem során.

Aki egy kicsit is ismer engem, tudja, hogy mennyi jót kaptam a nagybetűs Élettől, és bizony, úgy érzem, ennek nagy részét érdemtelenül. A „jókkal” sokszor nem megfelelően gazdálkodtam, a „rosszakat” pedig többször igazságtalannak éreztem.

Hogy itt élek még e földi világban, s egyáltalán viszszanézhetek életemre, mindenképpen a hála húrjait pendíti meg az egyébként olykor túlságosan érzékeny „vízöntői” szívemben.

De kinek vagy kiknek és miként adjak hálát?

Hívó (és nem vallásos) léleként írhatom azt, hogy elsősorban a Mindenható Istennek, aki – úgy éreztem –, eddigi életem során állandóan fogta a kezem!

Isten rám hatását úgy tudom jellemezni, hogy Ő volt, aki alapvető és súlyos döntéseim meghozatalánál az 5-5 tonna súlyokkal ellátott mérleg jobb (azaz jó) oldalába beletette azt a plusz 3 milligrammot, és így a billenéskor a helyes és kedvező megoldást tudtam választani.

Egyszer, valamikor régen megkérdeztem drága Anyámat: Miért van az, hogy a templomok csak idős emberekkel vannak tele?

Bölcs válasza így hangzott: Azért fiam, mert élete vége felé az ember rájön arra, hogy ISTEN NÉLKÜL NEM LEHET ÉLNI!

Teljesen őszintén vallom, hogy amikor az életem során az engem segítő vagy példát mutató emberekről írok, a bőség zavarával küzdök. Ha teljességre törekednék, egész könyvtárnyi anyag lenne.

Arra jutottam, hogy szelektálom a jótévőimet, a szüleim és közvetlen hozzátartozóim most nem szerepel-

nek. Nekik egyébként Isten után a legtöbbet köszönhetek. Ha Isten éltet, az Ő szerepükre, hatásukra egy másik kötetet szánok.

Jelen művemben arra törekszem, hogy lehetőleg olyan számomra jelentős személyeket említsek meg, akik nemcsak nagy hatással voltak életutamra, de a bemutatásuk szórakoztató és érdekes legyen, adomákkal és anekdotákkal fűszerezve.

Mindezt annak érdekében, hogy a Kedves Olvasó, aki kézbe veszi ezt a könyvemet, szívesen és érdeklődéssel olvassa.

A most említetteken kívül őszinte szeretettel és köszönettel gondolkodom minden embertársamra, aki életem során bármiben és bárhogyan segítettek.

Anyámnak pedig – aki hitem szerint a lelki hazából mosolyogva tekint rám – ezúton is köszönöm azt a tízpengőst, amit a hajdan engem világra segítő orvos zsebébe csúsztatott.

Budapest, 2021. 04. 26.

A szerző

**I.
Gyerekkori mestereim**

Budapesten születtem 1938. január 31-én, de a háború zűrzavaros évei alatt Tapolcára költöztünk, itt kezdtem a hosszú ideig tartó tanulmányaimat.

Első legjelentősebb élményem itt: harmadik elemista lehettem, a tapolcai római katolikus elemi iskolában 1946-47-ben, amikor is TÓTH LÁSZLÓ TANÍTÓ ÚR MEGDICSÉRT! Soha nem felejttem el a kerek, barnás hajjal keretezett fejét, kissé mandulás szemállásának mosolygós tekintetét. De nemcsak hogy megdicsért, zöld tintával a füzetembe is írt. Mégpedig azt, hogy: Anyuka, ma ennek a Pista gyereknek jó ebédet adjanak, mert nagyon megérdemli!

Ebben az egészen egyszerű banális történetben csak egyetlen érdekesség, hogy ennyi idő után erre még vissza tudok emlékezni.

De menjünk tovább! Még tapolcai kisiskolás éveim alatt történt, amikor rendszeresen ministráltam a közeli katolikus templomban. Itt kapcsolatba kerültem egy különleges pappal. Egyénisége számomra az imponáló határozottsága volt, ami katonás jelleméből eredt. Igazi katonapap volt, a második világháború alatt katonai lelkészként szolgált, és a háború végén Tapolcán kötött ki, s itt a plébánia káplánja lett. Egyik fontos feladata a ministránsok nevelése, oktatása volt.

Mint rendesen – a II. vatikáni zsinat előtt –, latin nyelven tartották a misét, így természetesen ministrálni is latinul kellett. A latin nyelvből egy kukkot sem értettünk, szorgalmasan beszajkóztuk a szükséges textúrákat.

Egy alkalommal a káplán úr, FONYÓDI VILMOS, a mise lépcsőimádságához tartozó CONFITEORT, a közgyónás latin változatát adta nekünk bemagolásra. A latin szöveget néhány nap múlva latinul felmondtam neki.

Olyan jól sikerült, hogy Vilmos atyától jutalmul egy Szent Lukács Evangéliumot kaptam ajándékba. Szent Lukács életében nemcsak evangélista, de orvos is volt, ez lett később az én hivatásom is. Kilencéves gyereként elcsodálkoztam azon, hogy többféle Evangélium is van, ugyanis akkor még halvány fogalmam sem volt arról, hogy melyek azok a szinoptikus evangéliumok (Máté, Márk, Lukács, ill. János evangéliuma). De ennél sokkal érdekesebb az, hogy évtizedekkel később Fonyódi Vilmossal újból találkoztam Keszthelyen. Mikor én kórházi orvosként odakerültem, ő már plébánosként tevékenykedett. Felelevenítettük régi ismeretségünket, és keszthelyi éveim alatt sok beszélgetős, borozgatós estét töltöttünk együtt.

Mesélte, hogy amikor katonai lelkész volt, sokat szenvedtek szigorától a káplánjai. Mentségére szolgált, hogy reggeli miséje előtt mindig térdelve kért bocsánatot előző napi vétkeiért.

Összegezve, mit is tanultam Fonyódi káplán úrtól? Rendet, fegyelmet, határozottságot és kitartást. Igazi példa lett előttem, és mindmáig az is maradt.

(Folyt. köv.)

Berke Györgyi Anna: Pipacsok

Kovács F. István

Hívatlan vendég

A zászlóaljtörzsben dolgoztam akkoriban, és éppen valami jelentést körmöltem, amikor Palágyi főtörzs bekopogott azzal, hogy „ki kell lőni a kutyát”! Értetlen tekintetemet látva kérdés nélkül beszámolt arról, hogy a „huszonhármak” objektum területén egy idegen németjuhászt láttak kóborolni, amely nyilvánvalóan nem az ottani örkutyáink közé tartozott, hiszen azokat kennelbe zárva tartottuk. A mieink csak éjszaka léptek „szolgálatba”, és akkor is a kerítés mentén kifeszített sodronykötelekre akasztott futópórázok határozták meg mozgásterüket. A területet – a műszerkocsik és a hozzájuk tartozó antennák, meg persze az épületek környékének kivételével – szépen kifejlett erdő takarta, gazdag aljnövényzettel, sűrű bokrokkal. Lehetett az egész vagy négy hektár, így nem volt nehéz elrejtőznie a „látogatónak”.

Sándorral átslattogtunk a főnökhöz, aki éppen a tárgyalóasztalra fektetett AMD-t nézegette, aztán meg engem.

– Na, Pista, most bizonyíthatod, hogy tényleg mesterlövész vagy.

– Hát... mozgó célpontokra még nem próbáltam ki magam – feleltem tétován.

– Hm. Te akkor kire bízád ezt a feladatot? – kérdezte kissé ingerülten. – Tudtommal kétszeres országos bajnok vagy. Van még a zászlóaljnál valaki rajtad kívül?! – folytatta, és kezembe nyomta a fegyvert, aztán hátat fordított, és leült az asztala mögé, mintegy jelezve, hogy a kérdésre nem vár választ. Engedélyt kértem a távozásra, és félóra múlva már a parancsnoki UAZ brummogott velünk kifelé az érdei úton. Mielőtt megérkeztünk, Palágyi izzadt tenyeréből az ülésre gurított NÉGY darab löszert, s én arra gondoltam, a kutyának komolyabb esélye van, mint nekem...

A kapuőr kivételével az egész váltás – tizenhat ember – bezárkózott a pihenőépületbe meg a műszerkocsikba, és ahogy elnéztem, Lefka tizedesen, a sofőrön, és rajtam kívül mindenki piszkosul be volt ijedve. Legfőképpen talán a főtörzs, aki bevallottan félt a kutyáktól.

– Na, Józsi – szoltam a tizedeshez – alighanem ket-tőnknek kell levadászni a fenevadat.

– Részemről rendben, főnök – kászálódott ki a kocsiból. – Ámbár nekem csak egy rozzant bugylibicskám van.

– Nem baj, maradjon mögöttem – húztam csőre a géppisztolyt, és lassan elindultunk a biai lejtő felé. Jobbra-balra tekintgetve araszoltunk, a kennelben ordító hat kutya hangversenyének kíséretében, és arra gondoltam, ekkora felhajtástól már bizonyára világga ment a behatoló. Nem volt igazam! Valójában a kapuőr útmutatása alapján indultunk ebbe az irányba, és mint később kiderült, a keskeny ösvény oda vezetett, ahol a drótkerítés északnyugati sarkában egy éppen akkora lyuk tátongott, amekkora elég volt az átjáráshoz. Nem is csak egy kutyának...

Nagyjából ötven métert mehettünk, amikor jobboldalt megmozdultak a bokrok, és a jól kifejlett eb mély herregéssel kiperdült az ösvényre. Nem volt messzebb tíz lépésnél, és egyáltalán nem akart menekülni! Másodpercekig álltunk egymással szemben. Az állat vicsorgott, mi remegtünk, aztán hirtelen ránk rontott. Célozgatni nem volt idő, kapásból lőttem, éppen akkor, amikor elugrott a támadáshoz. Az ugrás íve azonnal megtört, és az élettelen test csaknem leütött a lábamról. Még mindig remegve leguggoltam mellé, miközben Lefka odalépett, és lakonikusan megjegyezte:

– Semmi vér. Ez szívlövés.

– Alighanem – dünnyögtem nyugalmat színlelve, majd lecsatoltam róla a vadonatújnak látszó bőr nyakörvet. ALEX. Ez a négy betű volt a fényesre polírozott sárgaréz névtáblára gravírozva. „Hát, Alex! Ez drága kiruccanas volt mindkettőnknek, de főleg a gazdának” – gondoltam, és az jutott még eszembe, hogy életemben mindeddig senkit és semmit nem öltem meg. Hogy aztán ez milyen fordulatot hoz az életembe, azt el sem tudtam képzelni...

A váltásparancsnokot utasítottam, hogy hantolják el a tetemet, mi pedig elindultunk vissza a laktanyába. A történetek utáni első megrázkódtatás már az első kanyarban utolért. Ahogy kijutottunk a barackültetvény takarásából, megláttam a lányt. A kerékpárjának támaszkodva állt az út szélén, és amikor közelebbre értünk, integetni kezdett.

– Hú, de jó kis bringa! – füttyentett Lefka. – Megállunk, főnök?

– Meg. De rosszat sejtek – sóhajtottam.

A lány tényleg vonzó teremtes volt. Hosszú combjaiban világos farmer feszült, magas nyakú piros blézere nem kevésbé formás idomokat takart, szőke haját lófarakba fogta, ám kékeszöld szemében aggodalom látszott. Az autóból kiszállva hozzáléptem, s ekkor megpróbált mosolyogni, majd miután köszönt, megkérdezte:

– Az a csattanás, amit az előbb hallottam... lövés volt?

– Muszáj válaszolnom, kislány? – mosolyodtam el kényszeredetten én is, de a feszültség már szinte tapinthatóvá vált.

– Nem vagyok „kislány”, katona! És a kutyámat keresem, katona! Láttak errefelé egy németjuhászt, katonát?! – vált egyre élesebbé a hangja.

– Arra gondol, amelyiknek Alex volt a neve?! – kérdeztem vissza határozottabban.

– Volt??? – sikoltott fel, és hozzám vágta a biciklit. Ekkor benyúltam az ülésém alá, és kezébe nyomtam a véres nyakörvet.

Térdre esett, és összekuporodva zokogott, amikor becsaptam a kocsiját, és otthagytuk. A fejem hasogatott, erős hányingert éreztem egész úton, és legszívesebben elbőgtem volna magam én is. Amint beértünk, rögtön hívtam a váltásparancsnokot, szedesse ki a kutya azonosítóját, mert nem bírtam elfogadni ennek az egésznek a lelki súlyát! Meg kell találnom őt! Tudom, jóvá tenni lehetetlen, de meg kell próbálnom! Nem akartam semmi mást, csak valamiképpen enyhíteni a fájdalmát, és – így utólag már tudom – a saját lelkifurdalásomat. Nem igazán érdekelték a parancsnok megnyugtató szavai, miszerint jogi értelemben nem vagyunk felelősek. Ismertem őt. Tudtam, hogy jó ember. Azt is tudtam, hogy segíteni fog, amikor előálltam a tervemmel...

Szilvási Antal, Sátoros utca 5. Olvastam le a kapucsengő és az utcanévtábla feliratát. Fél év telt el, mire úgy éreztem, elég bátorságom van megkeresni őt. A kölyök nyolchetes volt, és rettentő eleven. Amíg a csengetés után várakoztam, folyton a képemet nyalogatta, és orrát a fülembe dugdosta. Nem tudtam megállni mosolygás nélkül, és mosolygott a testes öreg férfi is, aki kaput nyitott.

– Csuda kedves kis kölyök. Német juhász, ugye? – kérdezte bemutatkozás után. – Nekünk is volt egy, de a tavasszal valami lelketlen katona elpusztította – legyintett. – Edina azóta is siratja.

– Én voltam az – álltam meg az ajtó előtt. – Muszáj volt, Szilvási úr, a torkomnak ugrott, miután betévedt a területünkre.

– Maga?! – nézett rám döbbenet a férfi. – És most azt akarja...?

– Nem akarok semmit! De azóta nincs egy nyugodt napom. Hát... ezért jöttem – mondtam csendesen, és akkor kinyílt az ajtó, s a kölyök nem kért engedélyt. Odarohant a lányhoz, aki leguggolt hozzá, és ölbe vette.

– Na, te csibész! Hát csak eljöttél? El mertél jönni?! És vajon megtudhatom a nevedet? – borzolgatta karcú ujjával a pici állat buksi fejét, de a tekintetét rám emelte közben.

– István. Fábán István – szólaltam meg zavartan, s erre mindketten elnevettek magukat.

Magyarádi Ágnes

Az Aradi utca titkos élete 1.

Valamennyi napszaktól a hajnalt szeretem a legjobban. Főleg nyáron. A levelek elnehezednek a harmat súlyától, vége az óráló óráknak, félálomban hallok az éppen ébredő madarakat. Mostanában, igaz, egyre idegesítőbbek, hangosak a rigók, fogynak az ügyesen villázó fecskék.

Költöznek sokan, ide-oda. Dobozolnak, munka előtt, után. Gyűlnek a garázsban, teraszon a lomok. Drága a szállítás, felét kidobják. Funkcionális minimum.

Kilenc személyes kis busz lopakodik a szürkületben, tizenegy utas is elfér. Lefékez a szomszéd előtt, nem dudál. Álmos munkások gyűrik marokra a reggelt, hétre az építkezésre várja őket a góré.

Diákok csattognak le a dombról, két perc a buszig. Ki gyalogol két megállót!

Az öreg orvos fél hét felé ballag vissza egy szundításra, előtte még ad a kutyának, ami mindig az ajtó előtt várja. Főzőkolbász, pontosan két falat a juss, egy simogatás, meg egy „Kiskutyám, még bújjunk vissza” – mondat, amit Boldizsár farkcsóválva meg is fogad. Az orvos minden nap háromkor megébred. Kiveti az ágy, gondolkodik, ilyenkor még romokban. A nagyszobai asztalon fényképek, kiterítve, mint a

pasziánsz. Elhúzza a függönyt, ne lássam. A világért sem állna szoba mással, mint régi riválisaival, bárányaival. Meg ott a család. Anyja, kivándorolt lánya meg az asszony. Ősz, alig jár. Botja koppan a nappali kövén, tekintete kudarcot sejt, napról napra elnyelő öregséget. Neki kellett vásárolnia helyette, most is így. Megy ma is, csak összegyűjt egy kis erőt. Hogy csinálta? – tűnődik. Mindig tudta, mit kell venni, ő ma sem. Még megvannak a cédulái. Néha magával visz egyet, aszerint lesz a napi ebéd. Férjét mindig megkímélte az efféle gyakorlattól. Tudományos fokozattal mit tudta ő, mi kell a lecsóba. Fordított, cikket írt, gyógyított. Akkor.

A személyiségnek nevezett tévtudat útvesztői. Mi lett volna, ha? Semmi, tudja már. Ki döntötte el? Volt-e valami, amiről valóban döntött? Műtét közben igen, életről, minél jobbról. Otthon volt az emberi testben, műtőben. Amint kizsilipelt, elveszett. Hova lettek a fecskék? Már megint a nyest ügyködött?

Már megint a nyest ügyködött. Remélem. Az öregúr még meggyanúsít, hogy a megtekintők miatt mennek el a fecskék. Csak addig maradnak, amíg ő lakik ott, hirdeti. Sötét középkor. Hatvanmillió ütné a markát, ha végre rászánná magát, hogy kibújjon a szőlőlugas mögül. Játszik velem. Árulja, de nem adja. Megszámolta a hóvirágtöveket. Megboldogult Borbálám ültette, nagyon szépek. Ezt hajtogatta januárban, nem bírtam második látogatásra rávenni a kuncsaftot. De majd én ráhatok. Futni fog onnan. Úgy ám, főorvos úr. Borbála nénibe több valóságérzék szorult. Már alig járt, mélyen ülő kék szemei mindig mögém néztek, mintha a sorsa a hátam mögött állna. Gondoskodni akart az öregemberről, mielőtt végképp belemerült a párbeszédbe azzal a valamivel, amit mögöttem láttott. Az öregember még mindig játszott, neki is. Kisfiamnak szólította, nem hagyta szóhoz jutni. Szerepelt. Férj, gondoskodó, idős orvos. Borbála néni türelme fogytán, inkább mindent ráhagyott. Mindegy, hogy harminc vagy nyolcvan. Az ár is. Kapjon érte egy első emeleti szoba-konyhát összkomforttal, és vihesse a kutyát is. Most van egy tuti vevőm. Nem hagyom lerázni. A lánya sosem jön haza. Neki a ház nem kell. A kutya sem.

A kutya sem, az öregember sem jött elő. Ma biztos nagyon meleg lesz, ezt érzik. Negyven fokot mondott a rádió. Mindegy, majd ha jön az újságos meg a

postás. Ha akkor sem, talán benéz hozzá, latolgatja, a szemben lakó, aki mindent lát. Most már csak hallgatóságos utcabizalmi. Eszternek nem szól, ő ki nem állhatja. Mikor Borbála néni meghalt, bepróbálkozott az öregnél egy csupor levessel, de pórul járt. Azóta még jobban megveti. Ki ez a vén számár, hogy őt visszatüsitja? Talán bizony grófi menüket kotyvasztott az a szenilis öregasszony? Hiszen más sem áradt tőlük, mint égett hagymaszag. Mégis mekkora bevásárlókocsit húz mindig az öreg! Magának kekszet vesz, csontos húst a kutyának. Tüntetően szakadtan jár. *Nem a ruha teszi az embert.* Kandidátus vagy mi, címzetes egyetemi tanár. Nem kerül rá két egyforma zokni. Nem lát a gögtől.

Nem lát, konstataulta az öregember, és ettől hirtelen rászakadt valami félelemféle. Gyorsan diagnosztizált. Makula degeneráció, nem javítható, esetleg lehet injekciót adni, közvetlenül a szemgolyóba. Ez lassítja a látásvesztést, de inkább beletörődik. Nem kell már soká túrni, reméli. A szakszerű megállapítás, mint mindig, bevált, megnyugtatta. Az, ami. Nincs más hátra, mint előre. Egykori professzora mondata ötlött föl benne. Föltette a Röntgen-felvételt az átvilágító felületre. Kicsit hallgatott, várt. A szokatlan csöndben magához tért. Fölvette a mutatópalcát. Látják ezt itt, kedves kollégák? – kérdezte a végzős hallgatóktól. Nos, minek tartják? – Mindig csapongtak a vélemények, egymásra licitálva okoskodott a sok fiatal titán. Most hallgattak. Nos, kérem, aorta karcinóma, kétoldali tüdő áttét. Inop. Csak palliatív kezelés. Megszokott életmódon nem érdemes változtatni, nem segít, csak megterhelné a beteget. Hány éves a páciens, tört ki az óvatos részvét egy hallgatónból. Annyi, mint én, felelte a professzor, egy árnyalatnyi megvetéssel, mert irtózott az érzelmi megnyilvánulásoktól. A lelet, ugyanis, az enyém. Kérem, menjenek a dolgukra. Várják önöket a betegek. Fél évet élt, végig bejárt dolgozni. A sors kegyelme, hogy infarktuszban halt meg. Összeesett és kész. Őt hívták, állapítsa meg a halált. Ő volt a második ember. A legfiatalabb kandidátus az országban. Sosem lett első. A forró, fényes szelek végigsöpörtek az egyetemi struktúrán. Megalapozott tudás, orvosi lelkiismeret helyére magasabb szempontok kerültek. Politikai megbízhatóság, pártútlevél. Nem kért belőlük. Hiba volt. A konyhaszekrény fiókjában kell legyen a napszemüvege. Mielőtt az autót a bontóba vitte, kivette a kesztyűtartóból. Ha fölteszi, és nem néz közvetlen fényforrásba,

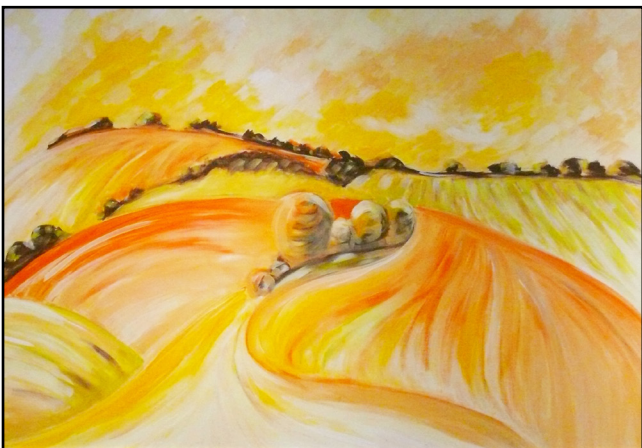
egész jól tájékozódik. Tud közlekedni egyedül. Egyedül. Homályos hiányérzet keveredett a reggeli álomságba. Becsukta a konyhaajtót, lefeküdt a kis szobában, egykettőre elaludt. Tizenegy körül ébredt föl.

Tizenegy körül ébredt föl, a fecskék sivalkodtak, a kutya lármázott. Észrevette a földön némán tátozó fiókát. A felnőtt fecskék ki-be vágódtak a féltető alá, de ott volt az ember, a kutya, közel jönni nem mertek. Jól van, Boldi, látom, ne bánts. Mindjárt hozok egy létrát. A fiókát egy zsebkendővel letakarta. Nem felejtett el sebész kesztyűt húzni, ki ne utálják az idegen szagtól. A kis fecske lecsillapodott, megnézte. Nem látszott rajta, csak a pillogó ijedtség. Óvatosan becsúsztatta a fészekbe. Boldizsár lihegve asszisztált a létra lábánál. Megmentettük, megmentettük, főleg én, vigyorgott lógó nyelvvel. Két kekszi, tessék, kutyám. Jól van, okos vagy, dicsérte az öregember. Beérem ilyen kevéssel, csóválkodva sompolygott a házába Boldizsár. Csöngettek.

Csöngettek. Az ügynök gyorsan bekérezkedett, a kutya felugrált, ami láthatólag idegesítette a fiatal pár nő tagját. Az is, ahogy az öreg rászólt, erélytelenül. Kapkodtak a semmitmondó szóért az elharapott bemutatkozást követően. Az ügynök zárt cipőt, hosszú farmert viselt, világoskék ingén patakokban folyt a víz. A homlokát törölgetve vizet kért. Az orvos betessékelte őket, ásványvizet vett elő a hűtőből, töltött. Képzeli, mondta, dolgozott ő olyan helyen, ahol még melegebb volt, trópuson. A fiatalok nem vették föl a beszélgetés fonalát. A férfi harmincas lehetett, inkább a vége felé, a nő hasonló. Nem vett tudomást a felkínált vízről. A kocsijuk a ház előtt áll, a hűtő most is megy benne, van mit innia. Bizalmatlan pillantást vetett a talpas üvegphárra. Lehet itt mosogatógép?

Gyorsan végeznénk, máshová is megyünk, jegyezte meg a férfi. Elég egyszerű lakás ez, ahogy látom, nem kell sok magyarázat. Visszafogott a türelmetlenségéből, de érezte, megteheti, itt ő kérdez. Minden más irreleváns. Elérhető valami tervrajzféle? Van erre a házra építési engedély? Gondolom, egyszobás volt, hozzáépítettek, azért van ott ez a repedés, találgatott. Nem kell bizonygatni, hoznak statikust, az majd megnézi, mondta. Minden dokumentáció megtalálható az irodánkban. Az ügynök megérezte a kialakuló feszültséget, tompítani próbált. Négy és fél százalék. Fele az irodáé, de meglesz a Tigra. Vagány, csajozós!

Kerülte az orvos tekintetét. Hol vannak a gyerek-szobák? Vitte a szót a fiatalember. Elég kicsik. Ha szeretné látni a papírokat, foglaljon helyet az asztalnál, húzta arrébb az írógépét az orvos. Ebben a dossziében mindent eredetit megtalál, de kérem, oda tegye vissza. A feleségemet jobban érdekli. Ő belső építész, neki mutassa, rendelkezett a vevő. Milyen cuki írógép! Most dobtunk ki egy ilyesmit a nyaralóból. A papáé volt, igazi szocreál! Örvendezett az asszony. Most először szólalt meg. Eddig beírta némi szájhúzogatóással. Vékony arcát egyenesre fésült szőkésbarna haj keretezte. Tünetően ápolt volt. Mégis, esetlenül magasnak tűnt az egyszerű, széles övbe fogott harangszoknyában, lapos szabadidő cipőben. Tessék, méltóztasson parancsolni, kínálta helytel az orvos. Nem ülök le, majd Gábornál megnézem, utalt az asszony az ügynökre. Úgysem valószínű, hogy megvesszük. Még jobb házak vannak hátra. Enyhe orrhangja mély volt, sápadt alkatához képest. Megszólalt az orvos telefonja. Épp időben, mielőtt rövidre tudta volna zárni a beszélgetést. Nem vagyok ráutalva, hatvan éve lakunk itt, asszonyom, nyilván érti. A hideg sötétkéek szempár megkereste az asszonyét, egyenesen belenézett. Az fölmérte, nem bújhat ki előle. Hirtelen gúnyos-okos mosoly jelent meg benne. Az idő nekünk dolgozik, mondta a savós színű pillantás. Az orvos legszívesebben ajtót mutatott volna. Nem tette. Tartozott a feleségének azzal, hogy mérsékeli magát. Megbocsát, asszonyom, fontos hívásom van. Kiment a kutyához. Nyugodtan folytassák nélkülem. Borbála rajongása a kényelmes városi kis lakások iránt. Hova vezet ez? Mindegy, ha elmennek, elindulok a boltba.

Kiss Göngyi: Súri dombok

Naszvadi Judit

Szitás utca 74.

Már egészen kislány koromban elhatároztam, mi lesz, ha meghalok. Szívemben ringó várakozással gondoltam arra a pillanatra, amikor végre szél lehetek, és végignyargalok majd a szabad mezőkön, begabalyodok a száradó ruhák tengerébe, és szanaszét fújom a fullasztó szmogot. De legelőször a befalazott pincéhez megyek, és átfurakszom a málladozó téglák között, hogy meglássam valahára, mi van a fal mögött.

Igen. Egyszer régen élet volt a házban. De az az idő még a születésem előtt véget is ért. Akkor töltöttem ott egy évet Anyával, amikor az önkényes lakásfoglalók már elmentek – és a Papa még maradt néhány jutalomhónapot. Szegény öreg nagyapám kirakta a régi, nyikorgós székét a barackfa alá, és behunyt szemmel élvezte a lombon átszüremlő nap-sütésben, hogy annyi szenvedés után szabadult. Amikor elunta a semmittevést, felállt, és megnyitotta a kerti csapot. A macska nevetnivaló extázissal kapkodott az utcára siető patakocska után.

– Jucika, ne állj oda! – intett Papa komolyan. Megszeppenve léptem arrébb a nyári konyha előtt mélyen besüppedt köről. Meg voltam győződve róla, hogy azért van ott a kráter, mert a borzasztó kövér öregasszony állt ott örökké, és csípőre tett kézzel perlekedett az unokáival. De Papa nevetve simította le a hajam. Azt mondta, a pince miatt van, ami a nyári konyha alatt is folytatódik. – És még ki tudja, merre – tette hozzá rejtelmesen.

Anya később, az esti mesénél, azt mondta, hogy amikor építették a házat, a bátyja majdnem meghalt, mert lesüppedt alatta a föld. Jószerivel derékig belecsúszott egy gödörbe, aminek nem szabadott volna ott lennie. Alig tudták kimenteni. Lehalkította a hangját, körülnézett a szobában, és azt mondta, hogy kincsnek kell ott lenni, azt hallotta a Rézi Pázlítól. De senki nem meri kibontani a falat, ahol a hosszú pince véget ér, mert nem lehet biztosan tudni, mi az. Az is lehet, hogy egerek vagy víz van ott, de biztosan tudta, hogy valami különös dolog. Komolyan vettem. Ezzel fekdtem és keltem.

Egyébként sokat voltam egyedül a házban. Később Papa már egyre kevesebbszer ismert meg. Egy alkalommal a diákigazolványomat is ki kellett hoznom, hogy megértse, ki vagyok. Néha még visszajártak a lakásfoglalók. Olyankor bemenekültünk a mi lakrészünkbe, és gyorsan magunkra zártuk a rácsot. Azok az emberek meg a rácson benyúlálva mutogattak a holmikra, amit éppen láttak, hogy ezt és azt most elviszik, ha nem akarjuk, hogy baj legyen. De a Papa lakásán nem volt rács, ő pedig csak azért se akart onnan eljönni. Még akkor se, ha nem maradt nyugdíja egy-egy ilyen akció után.

Nem szerettem a rácsokat. És nem szerettem a házban sem lenni. Kísérteties volt a lelakott, csupasz falak között. A foghíjas bútorok meg Anyám varrógépe sem tudta otthonná varázsolni a házat. Tudtam jól, melyik szobában halt meg apukám, és melyikben a mama. A könyvtárban voltam, ha tehettem. Ha pedig nem, inkább az udvaron ténferegtem. Ritkán pillantottam a feketén tátongó ablakokon belülre, mert a tükörképem helyett szellemeket láttam bennük. Aztán Papa is köztük költözött.

Már üres volt a hátsó házrész, amikor egy napon német rendszámú kisbusz állt meg a ház előtt. A zöld deszkakerítés résein lestem, ki lehet a nem várt vendég. Egy bottal járó nénike szállt ki, a fia vezette. Esdeklőn szólította meg Anyát, és kissé nehézkes magyarsággal kérte, engedje be.

A kitelepítés előtt az övék volt a birtok. Lakó parasztház volt, ahogy mondta. Persze mit sem értettem az egészből. Nosztalgiával vegyes csalódottság ült az arcán. Örült, hogy újra látja a szülőházát, és nagy sóhajtások közepette nyugodott bele, hogy mennyire megváltozott minden.

Hosszasan elbeszélgetett anyukámmal. Anya hirtelen ötlettől vezérelve megkérdezte, miért falazták le a pincét. A néni toporgott egy kicsit a botjára támaszkodva, aztán svábul válaszolt. Anya nagyon jó hallgatóság volt. Kezeit a hasán összefonva állt, és tágra nyílt szemmel bólogatott a néninek, aki meg egyre jobban belelovalta magát a történetbe.

Azt hittem, sose mennek el. Már voltam annyira jól nevelt, hogy nem vágtam közbe, de majd megpukadtam a kíváncsiságtól, hogy mit tudott meg Anya. Ahogy kitették a lábukat a kapun, egyből lerohantam.

– Honnan tudjam, kislányom? – berzenkedett anyám a kérdésemre, hogy mi van a pincében. – Tudod jól, hogy nem tudok egy szót sem svábul!

És nevetett, nevetett, amíg csak bírta szusszal. Én pedig durcásan bevágtam az ajtót, és kimentem az udvarra. Törzshelyemen, a padlásfeljáróban megültem. Azt fontolgattam, hogy ott töltöm az éjszakát is, de Anya utánam jött.

Az arcán nyoma sem volt az iménti nagy vidámságnak. Újra ott borongott a keserűség a szeme körül. Arról beszélt, hogy réges-régen jégverem volt a ház helyén, és innen jutottak a soroksáriak jéghez, amikor kellett.

Nem hittem neki. Még kint maradtam egy darabig a padlásfeljáróban. Ki akartam bontani a pince falát, hogy lássam a saját szememmel, mi is van ott, de gyáva és gyöngö voltam hozzá.

Akkor határoztam el, hogy szél leszek, ha meghalok. Eljátszottam a gondolattal, mi volna, ha most rögtön meghalnék valahogy. De aztán győzött az éhség, és az alkonnyal felnövekvő sötétség a félelmes padlásfeljáróból beüzött Anyám mellé, a lakásba.

Tarnócziné Barabás Irén: Szeccsziós ablakrajz II.

Pálné Onódi Judit

Alex

Reggel van. A papagájok teljes hangerővel köszöntik a napot, és élénk ricsajjal versengenek a reggeli táplálékért. A pára még nem húzódott vissza a tenger fölé, hatalmas fehér gomolyagok vonulnak lassan az égen. A fák magasba törő koronái közül apró cseppek indulnak fölfelé, engedve a napsugarak hívásának. Eső nélküli meleg nap ígérkezik ma is.

Alex felébredt, de még nem nyitja ki a szemét, úgy nyújtóztatja alvás közben elgémberedett végtagjait, majd hatalmas ásítással veri ki szeméből az álmot. Szeret lustálkodni, nem is siet el a felkelést, kisértetve azonban mégis ráveszi magát a feltápászkodásra. Nincs semmi dolga, így hát kimegy, újra leheveredik, és komótosan elkezd átnyalogatni sárgafekete foltos bundáját.

Mikor végzett a reggeli mosakodással, lustán feláll, még bambán téblábol egy kicsit, majd úgy dönt, elindul körbejárni a birodalmát. Tudja, több kilométert fog gyalogolni, de ősi ösztönei azt súgják, meg kell tennie. Nem siet, van idő bőven. Körbenéz, és elindul jobbra. Tegnap balról kezdte a kört, ma legyen a másik irány. Az első nagy fa tövében megáll, és alaposan körbeszimatol. Előző nap itt fogyasztotta el a vacsoráját, még mindig érzi az ínycsiklandozó hússzagot. Megnyalja a száját, közben a vacsora gondolata előhossa belőle a szomjúságot, így tovább is indul az ösvényen. A birtokán egy kis csermely táplálta friss vizű tavacska is van, meg sem áll a partjáig. Lehajol, és tükörképe szertefodrozódik, ahogy jóízűen belekortyol a vízbe. Most, hogy szomját is oltotta, pihenésképpen egy kicsit nézelődik. Magányos természetű, mint minden leopárd, nincs hiányérzete amiatt, hogy egyedül van, ám azért jó lenne összeakadni legalább néha egy smaragdzöld szemű foltos hölgygel. Még az sem lenne baj, ha fekete bundát viselne. Sajnos, hiába szimatol a levegőbe, nem úsznak be orrlyukain biztató illatfoszlányok. Na, mindegy, ez van. Folytatja útját a jól ismert csapáson.

A nagy bokroknál járva arra gondol, milyen jó lenne, ha útjába kerülne egy jó kis prédaállat, legalább egy zsenge özgida, amit becserkészhetne. Még nem tört rá az éhség, de az átfutó gondolattól hatalmas izmai

ugrásra feszülnek, folyamatosan élezett karmai pedig a talajba markolnak. Nincs is jobb dolog a világon, mint egy sikeres vadászat után jólesően elfogyasztani a friss vacsorát, elrejtteni a maradékot, majd kelleme-sen elnyújtózni a barlangban.

Hatalmas mancsai puha nyomot hagynak az ösvény sáros talaján.

Alex nyolc órája indult körútjára, lassan befejezi. Izmai nem a vadászat miatt fáradtak, agya sem a dzsungel folyamatos kihívása miatt zsibbad. Százötvennégyszer haladt el a nagy fa töve mellett, és ugyanennyiszor keresztezte útját a kis csermely táplálta tavacska. A nagy bokrok mögötti üvegfalón át már csak egy kisgyerek vet egy utolsó csodáló pillantást a nagy foltos cicára még záróra előtt.

Szeghy Karolina

A mellényke

Hűvös őszi nap volt. A fák hajladoztak az erős hideg szélben. Borz Bence névnapja volt, kis barátai azon gondolkodtak, hogy mivel lepjék meg a kis borzfiút. – Készítsünk neki egy új kardot! – mondta Nyuszi Sanyi.

– Hajtogassunk neki egy papírcsónakot! – rikkantotta Mókus Móni.

– Faragjunk neki falovat! – javasolta Róka Réka.

De egyik ajándék sem volt az igazi.

– Mivel fekete-fehér színű, biztosan örülne valami színes holminak – szólta Csíkos Csilla.

A többiek bólogattak.

– Bizony, valami színes holmi kellene – helyeseltek.

De honnan szedjenek valami színes holmit és mifélet? Róka Réka javaslatára fogtak egy nagy fehér lepedőt, és színes festékkel bekenték. Minden szín volt rajta, piros, zöld, kék, lila és rózsaszín. Azt azonban még mindig nem tudták, hogy mit készítsenek a színes vászonból.

Ekkor a szél váratlanul egy piros kis mellényt akasztott az egyik faágra.

– Nézzétek! – kiáltotta Mókus Móni. – Ez az igazi ajándék!

Kettőt szökkent a faágak között, és máris hozta karjában a szép piros mellénykét. Az ajándékot szépen

becsomagolták és boldogan nyújtották át Borz Bencének. A színes vászonból, amit együtt készítettek, ünnepi terítő lett az asztalra. A kis borzfiú nagyon örült a piros mellénykének, melyre otthon Borz mama sárga, zöld és kék gombokat varrt, hogy még színesebb és vidámabb legyen.

Torma Ágnes

Szürke a galagonya alatt

Egy sűrű galagonyabokor mögül figyelte a tájat. Látta, ahogy egy fiatal őzsuta mindentől megriadva, rebbenő szemekkel elosont a szomszédos bükkfa alatt. Látta a levelek közötti résekben a csillagok fényét, melyek úgy csillogtak, mint vadászatkor a zsákmány szeme, amikor rádöbben, hogy számára itt a vég. Hallotta és érezte a szagát egy vaddisznókondának, akik a völgyben túrták az avart gomba után kutatva. Hallotta, ahogy a fiatal malacok türelmetlenül, szinte dobbantva, gyorsan kaparják a földet.

Ó, az ifjonti hév... – gondolta magában, és szinte elmosolyodott. A háta mögül messziről a falu zajai szűrődtek fel, gyerekek sivalkodása, kutyák ugatása, néhány autó és egy traktor hangja, ami a mezőről épp bekanyarodott, befejezve az aznapi boronálást a földken. Valahol talán a huzat becsaphatott egy ablakot is, mert csörömpölés hangja vegyült a megszokott esti neszek közé.

Nagyot szusszant. Sérült lábát kicsit megmozgatta, már amennyire a fájdalom engedte. Sajgott az oldala is. Zsigereiben érezte, hogy a mai éjszaka vízvázasztó lesz. Ha ezt túléli, visszatérhet méltó helyére, a falka élére, de hosszú lesz az út.

Szemben, a folyó túlszárnyán, a kopár sziklacsúcsokon tengődő néhány szikár fenyő takarásában már derengett a hold. Még nem bukkant át a széle a horizonton, még nem ért ide a fénye, de érezni lehetett a levegőben az erejét. Ott lüktetett a vérében az élniakarás, amit a telehold mindig felerősített. A sebe azonban csúnya volt. Szinte börtönbe zárta a fájdalom és a kétségbeesés.

Ismét egy nagyot szusszant, szinte próbálta kifűjni a fájdalmat magából. Csak feküdt csendben, hallgatta,

ahogy a folyó locsogva továbbhalad, látszólag tudomást se véve róla vagy a parton bármiről. Néha egy hal felugrott, majd nagy csobbanással visszahullt a vízbe. Nézte a bokor alól a tájat, amit tekintetével be tudott fogni, beszippantotta a friss zsenge moha illatát, amin feküdt, és várt.

Szürke nem ismerte az idő fogalmát, legalábbis nem úgy, ahogy azt az emberek mérik. Neki a természet méri az időt, a természet dobolja a ritmust, a vére pedig érzi és diktálja, minek mikor van itt az ideje. Ideje van az ifjú nemzedék megszületésének, ideje van az elválásnak, és ideje van a téli szűkös hónapoknak is éppúgy, ahogy a nyári hónapok bőségének. Most a türelemnek van itt az ideje. Mire a hold leszáll, kiderül, hogy számára a felépülés vagy a halál ideje jött el.

A hold, mintha meghallotta volna a galagonyabokrok alól felszálló sóhajt, elindult égi útjára. Lassan emelkedni kezdett. Eleinte a hegyből nem látszott semmi, csak a körvonalai. Majd ahogy egyre magasabbra ért, már kivehetővé vált nemcsak a gerincen lévő néhány szikár fenyőfa, hanem a lábánál lévő parti bokrok is. Elő-előtűntek a hegyvonulat árcai, de csak sejtetve a föld időtlen ráncait. A csillagok kissé elhalványodtak, amint a hold magasabbra ért. Feltámadt az enyhe északi szél, zörgetve a tavalyról itt maradt száraz avart, fodrozva a vizet, apró csipkeszegélyt rajzolva a folyóra. Itt a galagonyabokor alján védve van, a szél nem éri. Megszokta az időjárás viszontagságait, nem ez az első tavasz, amit megélt, sőt, sokkal több tavaszt élt meg, mint a falkájából bárki. A párját kivéve, akit egy másik anya szült, de testvérekként nőttek fel a falka biztonságos védelmében.

Mennyi közös játék, majd közös vadászat, mennyi el-ejtett és megszökött préda! Volt olyan tél, amikor sokan elhullottak közülük. Testvérei és az anyja is azon a régi-régi télen mentek el. Soha nem feledi. Korán érkezett a fagy, a vadakat is mintha a föld nyelte volna el. Igen ritkán sikerült becserkészni zsákmányt, és azok is olyan soványak voltak, hogy a falka fél fogára sem volt elég. Hosszú élete alatt sosem tapasztalt annyira hideget. Nem segített a vastag bunda, a nyári bőség ideje alatt felszedett súly. A szokásosnál tovább tartott a zord tél, és megtizedelte a falkát. A családját sem kímélte. Őket is köszönti minden teliholdkor a hangos vonyítással.

Ahogy ez eszébe jutott, szinte tapinthatóan is érezte, amint ott vannak, megtartó védőgyűrűt vonva köré. Testvérbátyja falkatársaitól különböző mély morgását is hallani vélte. Szerette ezt a hangot, mert mindig erőt sugárzott belé. Ha azon a télen nem lövi meg egy vadász, a fagy nem vitte volna el őt is. Ő lett volna az új alfa. Tekintélyt parancsoló mérete, kiállása és bátorsága volt.

Azon a télen sokat éheztek, és ő egy szarvasbika után eredt, hogy legyen mit enniük. De egy magaslesen megbújó vadász rálőtt. Vaddisznó, róka, farkas, szarvas, őz, neki mindegy volt, csak meglegyen a zsákmány, a trófea, ahogy az ember hívja az erdő el ejtett népét, aminek aztán a testrészeit kitűzhette a falra vagy a kandalló mellé teríthette. Testvérbátyja azon a télen nagyot hibázott, mert éhségtől mardosott tudata csak a szarvasra koncentrált, így nem vette észre a vadászt. Halkan osont a szarvas után, széllel szemben, hogy az ne érezze meg a szagát, majd amikor egy kis tisztásra ért, a megfelelő pozíciót kereste, hogy rárontson és leterítse. Amint elindult, a feje fölül egy villanást látott, majd egy durranást hallott, és a következő pillanatban beléhasított a fájdalom. Amikor a vadász rálőtt, felbukott, és csak annyi ideje maradt, hogy bekússzon egy bokor alá, ami biztonságot adott számára. Az éhség és a kemény tél azonban nem volt kegyes hozzá, néhány hét után elment. A következő teliholdkor a falka együtt vonyított az emlékére. Szürke most őt is érezte, jobban, mint bármikor. Talán amiatt, mert most ő is sérülten feküdt egy bokor alatt, és a túlparton, a hegy felett a hold ugyanúgy járta égi útját.

Eszébe jutottak a kölykei. Hány csodás tavasz, mennyi-mennyi csodálatos kölyök! Erősek, kitartóak, mint az apjuk, szépek és bölcsek, mint ő. Mennyit hancúroztak, vagy csimpaszkodtak a bundájába, amíg kicsik voltak. A fiainak és lányainak egy része ma is a falkához tartozik, együtt maradt a többiekkel, de többen új falkát alapítottak, és más területre vándoroltak. Ez az élet törvénye. Az élet mindig megy tovább, akár velünk, akár nélkülünk.

Alighanem el is szenderedhetett, mert a hajnal közeledtével arra ébredt, hogy csendesen megérkezett, és mellé bújta a párja. Megnyalta a pofáját, szinte ezzel is biztatva, itt vagyok, veled vagyok. Ne hagyj el! A társából sugárzó erő megnyugtatta, és mély álomba zuhant.

Már nem is tudta, hogy a testvéreit csak álmodja, vagy valóban itt vannak-e, de velük száguldott, és úszott a folyóban. Együtt cserkeltek be egy óriási vadkant a hóban, akivel oly gyakran keresztezték egymás útjait. Csodás volt, ahogy a kitartó üldözés után az összehangolt csapat elejtette. Szürke harapott, a vér kétoldalt lecsöpögött a hóba, pirosra festve azt. Menyyei íz volt a torkában, ahogy ivott a vadkan véréből. Büszke volt, boldog, szabad és elégedett.

Olyan mélyen aludt, hogy semmit nem érzékelt a külvilágból. Nem hallotta a tölgyfa tetején huhogó baglyot, mielőtt az tovarepült, nem érezte a vadnyúl illatát, ami a galagonyabokor mögött iramodott el, és nem látta, ahogy a hold teljesen kiemelkedett a hegy és a fenyőfák mögül, visszatükröződve a vízen. Nem látta, ahogy a folyó közepén megtörik a fény, és a fenyők tükörképe, ahogy fodrozza a szél a vizet. Nem látta, bár alighanem érezhette párja nyugodt, biztató erejét, ahogy mellette szuszog, reménykedve, hogy a mérleg jó irányba billen el.

Szürke csak aludt, olyan mélyen, hogy idejét sem tudja, milyen régen. Csendben telt az éjszaka. Aztán felkurjantott egy karvaly poszáta a túloldalon, pedig a hajnali éneklésnek még nem volt itt az ideje. Az a napkeltét megelőző időben kezdődik, és világosodásig tart. Tán valami neszre felriadt. De az idő folyt a maga medrében, és lassan pirkadni kezdett a hegy mögött. A sötétkébe egy csepp világos árnyalat vegyült. Egyre több madár kezdett ébredésének hangot adni, köszönteni az új napot. S ahogy világosba fordult az éj, Szürke szeme megremegett. Nagy sóhaj hagyta el a torkát, és megnyalta a mellette virrasztó párja pofáját.

Itt vagyok. Élek. Nem hagylak el. Veled maradok, amíg a hold felkel a hegy mögül. Egészen az idők végezetéig.

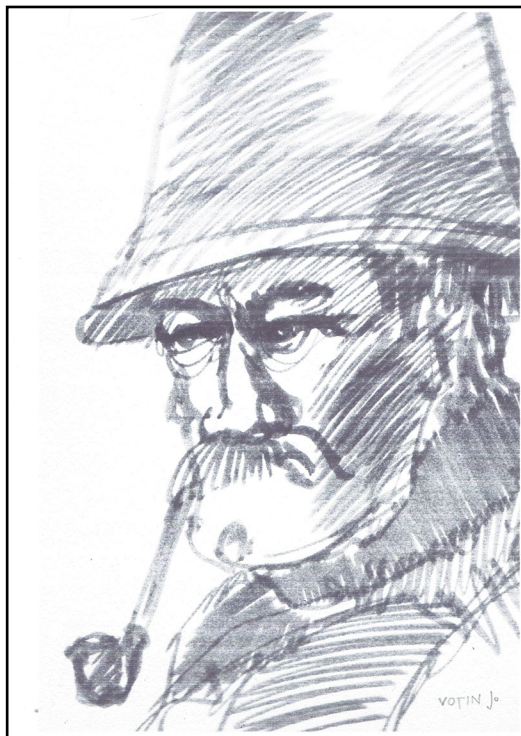

Cserni András 12/B

Vakszik

Vakítón fénylő szikes föld vagy, tudod,
hófehéren tükrözöd vissza a napot,
káprázatos sziporkád szemet gyönyörködtet,
de délibáb csak mindez, mi a pusztában dereng.
Mert a fénylő, patyolat felszín termőföldet nem rejt,
ki mélyre ás, tiszta, édes vizet egy cseppnyit se lel.
Burgundi rózsa, írisz, jácint benned nem terem,
azáleát, szép százszorszépet magadból kiveted,
fehér liliomjaid is elfonnyadtak rég,
mert önzőn s kevélyen sugárzó Napként élsz.
Kiegyetl magadból minden virágot,
mert csupasz földként reméltél találni boldogságot.
Hát megkaptad!
Már egy árva szarkaláb sincs benned,
sós szikföld vagy, mit elhagynak s elfelednek,
s míg körülötted pompázik puszták sok virága,
téged lassan betemet az idő homálya.

Vörösmarty Mihály Gimnázium, Érd

Votin József: Kupin tata

Szabó Ilona Valéria

Kismarjai Bocskai István

A Várdomb

Az ország keleti határán található apró falu, Kismarja féltőn őrzi feltárt és feltáratlan történelmi kincseit. Ezek némelyike napjainkra is kézzelfogható bizonyossággá maradt velünk, kismarjaiakkal, más részüket századokon át szellemi hagyatékként ápoljuk, habár a szövevényes múlt sok részlete mostanra már homályba merült. Közös vonásuk azonban, hogy a magyar történelem kiemelkedő személyiségéhez, Bocskai István államférfi, politikus és hadvezér nevéhez kapcsolódnak, aki származását jelölve, hivatalos iratokban és portréján is a Kismarjai Bocskai István megnevezést, a család nemesi előnevét használta.

A falunkbeli gyerekek, köztük én is, akkor szembe-sültünk talán először történelmi múltunkkal, amikor a friss, ropogó hóban szánkóinkat magunk után húzva, az utolsó házat is elhagyva, megpillantottuk a „Várat”, ahogy mi magunk között neveztük. A sík tájból váratlanul előmagasodó hófödte domb a leg-szebb szánkópálya volt, amit gyerek el tudott képzelni magának. Bár első látásra csodát váró gyermeki szemünk hiába kereste rajta a vastagfalú erődítményt, hamar beletörődtünk, hogy a Bocskai-várat úgy örököltük meg elődeinktől, ahogy van, egy századok viharos történelme és időjárásának viszontagságai által lekoptatott domb formájában. Így is büszkéek voltunk rá. Izgatottan vegyültünk el a szánkózók színes kaval-kádjában, és élvezettel ereszkedtünk le egymás után a hosszú, lankásra kopott lejtőn, amely biztonságosnak ígérkezett. Előfordult azonban, hogy a szánkók túl gyorsan indultak egymás után, ilyenkor félúton össze-ütköztek, és az „utasok” egy kupacban érkeztek a lejtő aljára.

A „Vár” ellentétes keleti oldala már első pillantásra is veszélyesnek látszott. A háttérben, ameddig a szem ellátott, a Berettyó hosszúra nyúlt töltése futott egyre keskenyedő szalagként a román határ felé, míg bele nem olvadt a szomszédos ország tájába. A várfal ezen a szakaszon meredeken szakadt le, alján pedig a Fazék-ér folydogált. Ha nem volt elég hideg a tél, a vékony jég be is szakadhatott a szánkóról lebukfen-cezők alatt. Itt csak a legvakmerőbbek próbálkoztak,

a többiek nézőként szurkoltak vállalkozóbb szellemű társaiknak. A sikereseknek aztán kijárt az elismerés, a pórul jártakon pedig jókat nevettünk.

Gyermeki megismerésünk kezdetén a minket körülvevő szűkebb környezetre ébredünk rá, amelynek középpontjában az otthonunk áll. Onnan, mint egy biztos bázisból kiindulva koncentrikus körben mozgunk, befogjuk először az utcát, majd az iskolát, a falut, aztán figyelmünk kiterjed a környező településekre is. Ekkor szembesültem azzal a számomra megdöbbentő ténnyel, hogy a velünk szomszédos faluban is fellelhető egy jelentős Bocskai-hagyaték, a nagykeréki vár, melynek épülete ma is szilárdan a helyén áll. Gyermeki önzéssel, még alig bimbózó lokálpatriotizmusom kezdetén el sem akartam hinni, hogy „nekik is van, nemcsak nekünk”. Méltatlankodásomat látva a szüleim azzal vigasztaltak, hogy a szomszédos vár nem a Bocskai-ősöké volt, csak beházasodással került a „mi Bocskaink” tulajdonába.

Csalódásomat csak az enyhítette némileg, hogy a fehérre meszelt, laposan terpeszkedő épület inkább egy békés vidéki kúriára, mint erődítményre emlékeztetett, amelyhez sem várdomb, sem várárok nem tartozott. Épen és sértetlen állt ugyan, de nehéz volt elképzelni ádáz csaták, véres ostromok helyszínéül. Figyelmemet egyedül az épület sarkához simuló hengeres torony ragadta meg. Az évek múlásával aztán helyére került szememben a nagykeréki vár történelmi értéke, és megtaláltam a szépséget is az oszlopos előtérrel bővített szegletesen tömör várkastélyban. Rendszerint zárva volt, de egy táncos multság alkalmával mégis sikerült a várudvarba bejutnom. A sötét előtérbe lépve megilletődve néztem szét az ódon hangulatot árasztó várbelső egyenetlenül lekövezett udvarában.

Amikor megtaláltam a társamat, akivel el tudtam képzelni az életre szóló kapcsolatot, bemutattam neki a falunkat, annak általam ismert múltját és történelmét. Amint a „Vár” felé tartottunk, összetalálkoztunk egy kedves régi osztálytársammal, aki kíváncsian megkérdezte tőlem, vajon hiszek-e abban, hogy itt valóban vár állt egykor. Ez a kételkedés késztetett arra, hogy az elkövetkezendő évtizedekben módszeresen utánalovassak a kismarjai Bocskai-vár történetének. Nagy megkönnyebbülésemre szolgált, hogy amit gyermekkoromtól kezdve bizonyosságként fogadtam el a helyi

szájhagyomány alapján, annak valóságát a hiteles történelmi források is megerősítették.

Ezekből kiderül, hogy 1552-ben a tizenegy portával¹ (egy porta egy lakóházat jelentett az összes lakójával) rendelkező Kismarja a várral együtt már Bocskai István apjának, Bocskay Györgynek öröklés útján szerzett tulajdona volt. A Bocskai-birtokok Biharban, Várad és Debrecen között húzódtak, Kismarja volt a központjuk. A kismarjaiak hagyományában éppen ez a várkastély az, amelyet Bocskai István születése helyének tudnak. „*Hol született ez a fejedelem? Ezenn Városnak az Északi részén lévő Várban, a melly Várnak helye mostan is elevenen megtettzik...*”² Ebben nem rendíti meg a kismarjaiak hitét az sem, hogy a történetírás szerint Bocskai István születésének helye Kolozsvár.

A későbbi fejedelem ebben a várban töltötte gyermekkorát, és innen került viszonylag fiatalon (10-14 éves kora között) a bécsi udvarba. Levezetésén alapuló hiteles forrásból³ tudjuk, hogy ezt követően kétszer tartózkodott Kismarján hosszabb ideig. 1572-ben, amikor édesanyját vigasztalta egyik bátyja halálát követően és 1575 nyarától egy évig, amikor édesanyja súlyos betegsége, lánytestvéreinek eljegyzése, birtokai ügyének intézése és egyéb politikai okok miatt tért haza.

A vár történetére vonatkozóan találunk utalásokat Osváth Pál Bihar megyei csendbiztos könyvében is, akit a honfoglalás ezredéves évfordulója alkalmából kértek fel Kismarja történetének megírására, mivel a könyvet a lakosok között ingyen kívánták szétosztani. Ebben megemlíti, hogy a kuruc Palocsay György, a nagyváradi ostromzár parancsnoka a kismarjai várból „*Datum in Casztrisz ad Kis-Maria positis 1704. 26 Juli*”⁴ keltezi egyik parancsát, tehát a várnak ekkor még állnia kellett. Valószínűsíti, hogy a többi magyarországi várral együtt ezt is a Habsburgok parancsára 1711-ben rombolhatták le, és könyvében utal rá, hogy a vár „romjai ma is kivehetők”⁵, tehát 1896-ban fent említett szerző még látta azokat.

Gyerekkoromra a romoknak már nyoma sem maradt, a helybeliek addigra valószínűleg már rég elhordták építkezési anyagnak. Az elmúlt évtizedekben azonban a környezetéből egyre kevésbé kimagasodó várdomb jelentős figyelmet kapott.

1999. október 15-én az álmosdi csata évfordulóján református istentisztelet keretében egy Erdélyben ké-

szült kopjafát avattak fel rajta annak emlékére, hogy 1604. október 15-én az Álmosd és Diószeg között lezajló ütközetben a hajdúk Bocskai vezetésével győzelmet arattak a császári csapatokon. Az ünnepi ige-hirdetés ezekkel a sorokkal zárult:⁶

„Csak törpe nép felejtethet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket:
A lelkes eljár ősei sírlakához,
S gyűjt régi fénynél új szöveteket.”
/Garay János/

Irodalom

¹ **Varga Gyula:** *Egy falu az országban (Kismarja életrajza a felszabadulásig)*, Debrecen, 1978. 7. p

² **Takács Béla:** *Egy XVIII. századi kézirat Kismarja történetéből. Hajdú-Bihar megyei múzeumok közleménye 28. szám. Debrecen, 1975. 17. p*

³ **Fazekas István:** *Négy levél Bocskai István bécsi és prágai tartózkodásához (1572, 1576).* Lymbus 2003, Magyarisztantudományi Forrásközlemények 14-19. p.

⁴⁻⁵ **Osváth Pál:** *Bihar vármegyében kebelezett Kis Maria (Kismarja) nagyközség és a nagymarjai pusztá leírása. 1896. 31-32. p*

⁶ **Sárkány Viola:** *Bocskai István és Kismarja. Honismeret, 2000 (28. évfolyam) 2. szám/Termés. 86 p.*

Heltai Bálint

Arany János A PUSZTAI FŰZ

Ki ültetett engem sivatag pusztába
Örökös botrányul a csavargó szélnek? Ki ásta gyökerim' égető buckába,
Hogy ne virulhassak, hanem mégis éljek?
Oh, legyen átkozott
A kegyetlen kéz, mely engem ide hozott!

Zöld berek aljában, enyhe patak szélén
Ifju-napjaimat oly vidáman élém!
Szél s nap ellen védve, kristály nedvet ittam,
Kék hegy és ég tiszta levegőjét szíttam;
Minden áldott reggel
Rakva lőn friss lombom csillogó gyöngyekkel.

Mosolygva köszönte a kelő vidor nap,
Alája tekintvén tölgyfa sátoromnak;
Este visszanézett, búcsut venni tőlem

S én felé bókoltam a szelid szellőben;
Délbe' megkimélt s én
Nem aléltam össze forró ölelésén.

Alattam kövér fű, puha pázsitszőnyeg,
Virágzó pompája íratos mezőnek!
Ezüst levelimen hímes lepke rengett,
Hajló ágaimon víg madárdal zengett;
Rám szállt éjszakára
A bús fülmile – nem a kevély tölgyfára.

Majd ha a lég izzó fehér fényben ége,
Lehajoltam a víz árnyas tükörébe,
S míg én fürteimet nézdelém, futtában
Száz tündér habocska mosogatta lábam!
Örvénykét csinált ott,
S odagyűjté mellém az úszó virágot.

Karcsu leányzó járt fürdeni vizemben,
Hófehér szépséggel, piros szeméremben;
Karom nyujtám neki, óva lesegítém,
Szűzi szép alakját zöld lombbal körítém;
Gondosan takartam,
Hogy senki ne lássa, féltve beárnyaltam.

Jött az ifju pásztor, üldöze a bánat;
Nem sajnáltam tőle vékony ágacskámat:
Kimélve lemetszé, furulyának fúrta;
Aztán oly szomorún, keservesen fűtta,
Oly bús volt az ének!
De szíve azóta könnyebb a legénynek. –

Állok most egyedül, sivár pusztaságon,
Rekedt hangú szöcske minden társaságom;
Nézek a hőségtől délibábos tájra,
Szomjamat növeli csalogató árja;
Amott volna egy kút,
De nekem vízből egy csöppecske sem jut.

Mellettem vonúl egy régen elhagyott gát,
Senki sem jár rajta, hídját is ellopták:
Minek is ott a híd, hol se víz, se medre,
Lecsapták az utat kétfelől a gyepre;
Oh, az ég harmatját
Lombomon ez utak sárrá változtatják.

Lombom oly színetlen és levelem oly gyér;
Jő az alélt vándor s pihenő helyet kér,
Nem talál, tovább megy, és engem elátkoz:
„Soha ki ne zöldülj, soha ne virágozz!”
De mit ér az átok,
Ha fonnyadva mégis több-több tavaszt látok!

(1852)

Voinovich Géza szerint a mű első megfogalmazásában ez a két sor is benne volt: „Volna ugyan módomban látni elég népet,/ Néha midőn mennek karcagi vásárra.

A 9. szakaszban így ír a költő: „Mellettem vonul egy régen elhagyott gát/ Senki sem jár rajta, hídját is ellopták...” – A helytörténészek egyértelműen kis-újszállási helyszíneként azonosítják.

Arany János Noli Tangeréje A pusztai fűz Tűnődések

Régi problémája a magyar irodalomtörténet-írásnak, hogy van-e Arany Jánosnak szerelmi költészete? Hiszen a poéta úgy hiteles, úgy emberi, ha műveiben ez a vonulat is szerepel. Balassinak van „Júliája”, Zrínyinek Violája, Csokonainak Lillája, több más nagy költőnkre több nevet is ráolvashatunk – életrajzi és poétikai valóság van mögöttük.

Arany Jánosnak szinte csak egy verse van „gyanúban”: A pusztai fűz. Pedig az e tekintetben „rejtőzködő” Arany Jánosnak is volt fogékonysága a női szépségre, a női „kellemre.”

„Én kegyesem, szép hitvesem/ Ellenemre jársz-é?/ Sima vállad, puha kebled töri az a páncél!” – írja a Rozgonyinéban – ugyanabban az évben, melyben A pusztai fűz keletkezett. Később a Toldi szerelme szinte kizárólag csak a szerelemtől szól. És az elragadtatott szerelem mellett egyik nyelvészeti tanulmányának tréfás szómagyarázatában (hagyma= hagyj ma!) beszüremkedik a „hétköznapi valóságának” jelenléte is.

A pusztai fűz talányos vers. Allegória? Ahhoz a gondolati rész és képi elemek egymásnak való megfelelései nem elég egyértelműek. Arany maga is ’allegóriát’ írt a kéziratra, de később törölte. Elégia? Majdnem, mert időszerezete megfelel az elégia alkotási keretének, de nem eléggé személyes hozzá.

Milyen eredményre juthatunk még itt a műfajelmélet kategóriáit használva? Az elégiaiban a feloldódás, beleenyugvás, kapaszkodó nem elégséges ugyan a kifejezett probléma megoldásához, de valóságos.

Ez a vers viszont tragikus. Ezért nem lehet még egy-

szer: elégia sem. Ki és mi a lírai én? Ez bökkenő. És hiszen nem is a saját nevében beszél, így többszörös az áttétel. Egy dolog azonban ugyancsak valószínű: hogy az ábrázolás tárgya a szerelem, amely minden ellenkező híresztelés ellenére az Arany János-i életmű fontos eleme.

A Toldi szerelmében beszél erről legelmélyültebben. Átpörgetve a Toldi szerelmét, találkozunk benne leányi rajongással, ami tulajdonképpen már több mint rajongás. Barátnők szerelemről való beszélgetésével, reménytelen szerelemmel, „ma itt, holnap ott” életmóddal, könnyelműséggel, eljátszott boldogsággal, sikertelen összeboronálással, közvetítéssel, csalódottsággal, késő megbánással, összeerőltetett párral, édesbús és keserű szerelmi bánattal, a lemondani nem tudással, a jóvátehetetlen szakadással, még tán a boldog szerelemmel is.

És ami a legerősebb vonás benne: az átok, az átkos szerelem. Folklór-szerelmi átkok ilyen-olyan feltétel teljesülése esetén feloldódnak: a békából királyfi lesz, azzal a nyavalyás életfűvével összeragaszthatóak lesznek a dolgok, de Miklós és Piroska szerelmének átkossága semmilyen feloldozásban nem részesül.

A pusztai fűz is átokvers. Ki átkoz kit? A fűz azt, aki miatt idekerült, és az elképzelt vándor a fűzet. Maga a fűz, a puszta, a sivatag is jelképi erejű szavak, és némelyiknek igazolt stílusminősítése is van egy nyelvű szótárainkban.

Képi mivoltában én leginkább az Ősszel című 1850-es erős politikai töltettel rendelkező elégijához hasonlítanám. A múltbeli homéroszi és a jelenhez hajazó ossziáni világ szembeállításához. A vers egyik titka a szöveg törzsét adó (2-7) strófa érzékisége. Ó, nem bujaságot, élvővárgást értek ezen: hanem az öt emberi érzékszerv erőteljes foglalkoztatását (csak az ízlelés hiányzik) verszokról verszakra.

A „Karcsú leányzó járt...” kezdetű pedig egyenesen erotikus képet ad elénk. De milyen finomat! Megélt valóság van mögötte vagy fantázia? Bármelyik, szíve joga róla beszélni a költőnek. A káprázatos múlt után a gyöngéd, tündéri szerelmi jelenetet követően visszatér a szöveg a kezdetekhez, a magyar alföld kietlen képeihez. Ez nem a lelket felszabadító puszta, még csak nem is „a magyar ugar”, noha megeshet,

hogy a kisújszállási vidék hiteles rajza. Kopár, sivár, lepusztult. Még a „vándor” is megátkozza, aki csalódik, hogy nem képes teljesíteni eredeti funkcióját.

A versértelmezésnek feladata, hogy megfejtésekkel próbálkozzon. Szerelmi emlék? Az „Emlék jelene”? Sorsjelkép? Arany János művei, bármily egyszerűek, mégis nehezen adják meg magukat holmi elemzéseknek. De mégis látom megoldását, feloldását a kétszeres átoknak – szakrális dimenzióban, a teljes életmű összefüggésében.

A fűz-motívum végigvonul az életművön, és én a Tol-di szerelmét emelném ki ebben a tekintetben. Az ott talált verssorokat helyezném leginkább A pusztai fűz mellé.

„Felránta tövestül négy fiatal fűzet;/ Ezek árnyékolják az apáca-szűzet.” A mindenben csalódott, a szerelmet végleg elvesztő Miklós a Margit- szigeti kolostor mellett felkeresi Piroska sírját. Miután a sírra reáborult, utána cselekszi ezt. Arannyal megesik, hogy időnkint ’reformátusit.’ („ Feljött Márton, Orosz falu pásztorá./ Kezeiben az úri szent vacsora.”) Istvánffy nem ír róla, hogy Szondy milyen hiten volt. Csak annyit, hogy keresztény módjára halt meg.

A fűzfa is kálvinista sírjelkép. (De a XIV. században vagyunk!) Önkéntelenül kap szakrális dimenziót a kép és a fűzfamotívum.

„Monda pedig Mária az angyalnak: Mi módon lesz ez, holott én férfiat nem ismerek? És felelvén az angyal, monda néki: A Szent Lélek száll te reád, és a magasságosnak ereje árnyékoz meg téged” – írja Lukács evangélista. (Lukács 1.34-35)

Az ’árnyékol’ szónak sokféle jelentése van, sokféle szótárban. ’Még csak nem is közelít hozzá’ – én ezt emelem ki az Új magyar tájszótárból.

Az Arany János életrajzát alaposan ismerők talán feltételeznek áthallásokat. Ha eltemetett magában dolgozik, közelről érintett tanúja, szemlélője volt ’pusztai fűz’ sorsnak, elvesztjük a fonalat, ha firtatjuk. Ne erőlködjünk. Az élet és az életmű egészében van ennek értelme.

De hogy tovább él A pusztai fűz és a négy fiatal fűz, az biztos. „A négy fűz elárvult sarjai tán élnek/Ma is, oltalmában fejedelmi személynek, / Ki, hogy e szép sziget rászálla idővel/...hagya, hogy a környék agg

fülemülje/Éneke utolját ott elzengicsélje, /Azután hallgatva ott várja halálát...”

A költő életének teljessége néz velünk szembe a 21 fűzfa-motívum szemlélésekor is. Szomorúság? Rejtőzködés? Fénylő forrás? Átok? Feloldódás? Jó és rossz csöndes tudomásulvétele? Mégis leginkább Arany János szent NOLI TANGERÉJE.

Heltai Bálint (a Magyar Irodalomtörténeti Társaság-Pest Megyei Tagozatának vezetője)

(A szerző megjegyzése: vers leginkább Rozvány Betti-hez köthető, aki Arany magántanítványa volt, amikor a színészkedésből hazatért, és még nem volt állása. A kislányt tizennégyévesen küldték el szülei tanulni Nagyváradra. Mire hazatért 18 évesen, gyönyörűszép nő lett. De addigra Arany már családos ember volt két gyerekkel. Betti 1852-ben ment férjhez egy volt honvédezredeshez, akivel nagyon nem illettek össze. A nő sorsa is pusztai fűz-sors volt (a házasság válással és a férj öngyilkosságával ért véget).

De Aranynak prófétának kellett volna lennie, hogy ezt így előre lássa 1852-ben, noha a boldogtalanság kódolva volt. Nincs semmilyen közvetlen bizonyíték, hogy mi a vers közvetlen háttere.

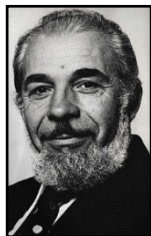

Falusiné Chrestels Erzsébet: Velence 2

Szabó Ilona Valéria

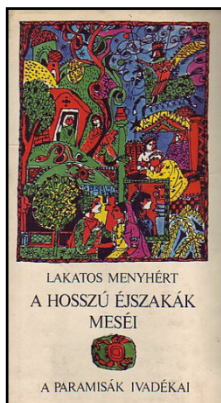
Olvasni jó!

A hosszú éjszakák meséi/A paramisák ivadékai

Időnként jólesik a nyers valóságtól elszakadni, és a mesék világába temetkezni, ahol, mint a Bud Spencer- és Terence Hill-filmekben, a jó – ha szenvedések és balladákba illő megpróbáltatások útján is – elnyeri jutalmát, és az utolsó oldalakon valahogyan minden jóra fordul.

Lakatos Menyhért (1926-2007) A paramisák ivadékai című könyve a folklór elemeire épülő, felnőtteknek szóló történet. Meseszövése fantáziadús, és fordulatokban gazdag. Könyvében a magyar népmesék számunkra ismerős világát időnként exotikus, keleti hangulat lengi át. Ízes nyelvhasználatával, gazdagon árnyalt szókincsével, gyönyörködtető leírásaival, szép hasonlataival, bölcs mondásaival igazán élvezetes és felüdítő olvasmány a mai, gondokkal, problémákkal terhelt világunkban.

Az álomportól félig öntudatlan álomban lévő szépséges roma lány és a rákpáncéljából éjjelente kivetkőző elvarázsolt királyfi misztikus együttlétét így írja le: „Bogárka teste megvonaglott. Minden, mi addig álom volt, hirtelen valóságnak tűnt. Testét bársonyos kar fonta át, haja közé kitapintható emberi test pihegte álmát, mint a nyári szellő. Annyi volt Bogárka ébrenléte, mint a ki-

alvó láng utolsó lobbanása, majd köd, zűrzavar. Színes, szétfoszló képekké töredezett minden.”

Néhány a mesében leírt „bölcsletei” közül:

„Úgy van az elrendezve, hogy a fényt mindig árnyék kövesse vagy a lombhullást virágzás; a jónak rossz az ellensége, és mivel csak ketten vannak, nincs más, ki elvigye a győzelmet.”

Az író cigány származású, életéről így vall: „...egyaránt vendégei vagyunk a világnak, mégis számon tartjuk, mikor, hol és miért születünk. Így hát boldog az, ki megjelölheti helyét születésének, mert van egy pont a földön, ahová leütheti karóját az emlékezésnek.”

Úton

(kisregény) 5. rész

Inasévek

Pozsony, 1743-1745

Sámuel mester látta, hogy nem akármilyen jövevény hozott eléje a jó szerencse, de a céh szabályát pontosan be kellett tartani. Kifaggatta Josefet a családról, iskoláról, aki tudott írni, olvasni, számolni, apja mindkét gyermekét járatta iskolába. Tetszett neki a fiú, de azért a sok éves tapasztalat óvatosságra intette.

– Kedves fiam! Jó helyre vetett a sors, mert a legtöbb esetben a tanoncnak jelentkezőket az atyamester helyezi el a céhbeli mesterekhez próbaidőre. Láttam a ládikát, amit elmondásod szerint te készítettél, így nem küldelek senkihez, magamhoz veszek karácsonyig próbaidőre. Te ez alatt elkészítheted annak a doboznak a mását. Utána, ha alkalmasnak találalak, szegődtetlek inasnak. A felvételért egy forint harminc krajcárt kell fizetned.

Már a felvételnél a mester elmondta, hogy semmilyen egyéb rábízott munka alól nem kap felmentést. Hajnalban kelt a többiekkel, végezte az inasoknak kiadott takarítást is az asztalosmunkán kívül. Sok idejük nem volt barátkozni, mert Sámuel mester jó hírneve sok munkát eredményezett. Josef látta, hogy az idősebb legények, főleg Gerzson miatt irigykedve nézték a munkálkodását. Nyíltan a mester miatt nem merték csúfolni, de maguk között „művész úrnak” titulálták, így aztán magára maradt, de nem is nagyon bánta.

XXX

Édes Fiam!

Kelt: Battán, 1745. Szent Mihály napján

Remélem levelem a legjobb egészségben talál. Utolsó leveled nagyon megnyugtató, hogy alkalmas helyed van, ott messze a Felvidéken. Ahogy írtad, a mestered jó ember, így hát ismerve téged, tudom, hogy megbecsülöd magad.

Kedves Fiam! Rossz emberek mindenütt vannak. Te csak végezd a munkádat, mindent, amit rád bízunk, becsülettel.

Az idén, hála a jó Istennek, bőséges volt a termés. A Duna melletti földeken termett elég búza, a hegyen

szépen termett a kukorica. A szőlőt sem verte el a jég, betegség sem támadta meg a tőkét.

Nem is lenne semmi gond, kedves fiam, ha minden, ami termett, a miénk maradhatna. Egy ideje azonban új szelek fújnak Battán. Nem elég, hogy az 1 forint 30 krajcár adón felül még a tinót is meg kell váltani, de minden termésből és más javakból, tejből, tojásból, lábas jószágból természetben is adózni kell a földesúrnak. A nyáron is a tisztartója elvitt tőlünk három szekér kaszált szénát és húsz kéve árpát.

Édesapád és öcséd az este nagyon feldúlva érkeztek a szántásból. Az ercsiek megint beszántottak a földünkől jó pár barázdát. Ez nem volt elég, a földesúr is egyre erőszakosabban foglalja el a földjeinket. Azt állította, hogy a gabona után nem fizettük be a tizedet. A szántásnál mindig nagyobb fordulatot, így növelik a birtokhatárukat, a mi telkeink határa meg fokozatosan csökken. Panasszal élt a község a vármegyénél, de sok haszna nem volt.

Tudod, kedves fiam, holló a hollónak... Édesapádat ez nagyon bántja, folyton ezen rágja magát. Még az asztalnál sem tud másra gondolni, mint a földre. Mondtam is neki: „Simon, ne edd magad ezen folyton, mert meglásd, bele fogsz betegedni.”

Ismered édesapádat, hiába beszél neki az ember. Azt mondja, a tehetetlenség dühíti legjobban. Dolgozik látástól vakulásig, aztán valaki elviszi, aki talán még nem is járt a birtokán. Mindent a tisztartók végeznek. Jaj, kedves fiam nagyon belemerültem a panaszkodásba, de itthon senkivel nem tudom megosztani a gondjaimat. Édesapádat nem akarom terhelni még az én siránkozással is. Csak hallgatók, meg csillapítom pár szóval.

Édes fiam, te nekem még szomorúságot sohasem okoztál. Tanulj szorgalmasan, hogy hazajöve tudjál segíteni a családnak a megélhetésben.

Vigyázz az egészségedre, jól öltözzél fel. Kötöttem a télen meleg alsót és sálát, küldöm a csomagban.

Minden jót kívánok néked, bárhová vet is a sors a messzi idegenben, mindenkor forrón szerető édesanyád.

XXX

Édesanyám!

Pozsony, 1745. karácsony előtt

Örömmel vettem levelét kedves Anyámnak. A csomagot is megkaptam, nagyon jó időben jött. Itt a hegyek alatt talán még hidegebb a tél, mint otthon. Nagy hasznát veszem a sálnak meg az alsónak is. A műhely melletti szobákban van a szállásunk, nem mondhatom, hogy hidegben alszunk, mert Sámuel mester nem sajnálja tőlünk a faforgácsot. A vaskályha jó meleget áraszt, de sokat dolgozunk az udvaron is.

Édesanyám, ahogy közeledik az ünnep, egyre jobban kínoz a honvágy. Soha nem voltam távol otthonról, de nem mondja Apámnak, mert tudom, azt mondaná: „maradt volna itthon”. Nem akarok panaszkodni, de édesanyámnak elmondhatom, hogy a legények és az inasok igencsak megkeserítik az életemet.

Sámuel mester azt kérte tőlem, hogy itt faragjak egy ugyanolyan dobozkát, amit még otthon készítettem, látta édesanyám is. Biztos akar lenni, hogy nem méltatlan emberbe veti a bizodalját. Hetek óta dolgozom rajta, mert megígértem, hogy karácsonyra bemutat-hatom. Munka után dolgoztam rajta, így Sámuel mester nem látta. A másik inas, aki velem egy szobában van, látta, min dolgozom. Még valaki tudta, az atyámester Angyal Benedek. Egyszer, mivel a munkája megkívánja az inasok felügyeletét, meglátta, ahogy faragom a dobozkát. Megkértem, ne szóljon senkinek. Most ez a doboz eltűnt.

Már előző levelemben írtam édesanyámnak, hogy a mester fia ellenem hangolja a többieket, azt még elviselem, ahogy írja, ne törődjek a rossz emberekkel, de most a szakmai becsületemről van szó. Mit mon-dok Sámuel mesternek? Volt dobozka, nincs dobozka? Megvádolni nem akarok senkit. Úgy gondoltam, van még három hét, újba kezdek, de erre most nagyon vi-gyázok.

Ezzel zárom levelem, jó egészséget kívánok édesanyámnak, Édesapámnak és az egész családnak. Gondoljanak rám szeretettel az ünnepekben.

Mindenkor szerető fia: Josef

XXX

– Na, Josef fiam! Nem csalódtam benned, így tanoncomnak fogadlak. Nem egyszerű a ceremónia, de majd meglátod.

A tanoncot a mestere két céhbéli mester – néha több is – jelenlétében fogadta fel.

Az is gyakran megtörtént, hogy a céh valamennyi tagja ott volt, főleg amint híre ment, az új fiú maga a céhmester tanonca lesz. Már suttogtak egymás között, hogy nem akármilyen tanítvány került valahonnan messziről Sámuel mester keze alá. Többen tudni vélték, hogy ez a dolog nincs ingyére Gerzsonnak.
– Már most féltékeny – mondogatták egymás között –, nem lesz ennek jó vége.

Josef lefizette a tanoncbért, azután a nyitott céhláda elé állt, ahonnan a mester elővette a céhlevelet. Elsorolta az inas kötelességeit.

„Az inas három esztendeig tartozik egy folyamatban tanulóképpen megmaradni. Ne merészelje az alatt Mesterét elhagyni, éjjelenként kimaradni, csavarogni. Úgy viselje magát, mint becsületes, jó erkölcsű ifjúhoz illik. Legyen mindig hív, szorgalmas, engedelmes.”

Nem is volt baja ezzel Josefnek, mert otthon is erre tanították. Nem esett nehezére, hogy a szokások szerint köteles más munkákat is elvégezni. Az inasnak a gazdája és annak felesége minden parancsolatát teljesítenie kellett. Tisztán tartani a műhelyt, vizet hordani, állatokat etetni. Még a mesterlegény cipőjét, csizmáját is az inasnak kellett pucolni. Igen szigorú volt a hierarchia. A mester, ha elküldte valahová, illemtudóan kellett viselkedni.

Bauer mester hamar rájött, hogy legjobb, ha Josefet küldi a kuncaftokhoz, mert szeretetreméltó természetű miatt kedvelték, és kikötötték, ha lehet, őt küldje.

Hamar híre ment, hogy csodás dolgokat készít már most, így a műhely egyre több megbízást kapott. Ékszeres ládikát rendeltek a nemes asszonyok, a polgárlányok nagy ládát a stafirungnak. Faragott széket, asztalt, pohárszéket, mindent, amit fából készíteni kellett. A mester, amire talán a céh történetében még nem is volt példa, felmentette minden más munka alól. Ez aztán végleg felkeltette az inasok, de még a mesterlegények irigységét is. Gerzson eddig is ferde szemmel nézte apja kivételezését, de nem is értette. Azt látta csak, hogy az idegen fiú az ő helyét foglalja el. A többiek nemhogy csillapították, de még jobban ellene is hangolták.

(folyt. köv.)

E jeles évforduló kapcsán visszatekintünk: nem a mi közösségünk irodalmi értékeire (azt már többször megtettük), hanem városunk irodalmi múltjára, kultúrtörténeti, eseményszámba menő folyóirataira, hagyományaira, egyéniségeire emlékezünk.

A Poly-Art kezdetben...

Mire jó egy helyi antológia? – tettem fel a kérdést 1996 januárjában az Érdi Újságban megjelent jegyzetemben, amelyet a Poly-Art Alapítvány első pódiumkötetének megjelenésnek apropóján írtam, s arról elmélkedtem benne, miként kavarja föl egy ilyen könyv megjelenése egy adott település szellemi életének állóvizét? Valószínűleg felkavarta, valamelyest biztosan, noha konkrétumokra már nem emlékszem, de valami oka bizonyára volt, hogy így fogalmaztam:

„A Poly-Art pódium '95 című érdi gyűjtemény megjelenése után szárnyra kapott pletykák előbb értek el hozzám, mint maga a kötet. Szerencsés helyzetemnél fogva – az antológiában szerepelőket és az abból kimaradtakat kevés kivételtől eltekintve személyesen nem ismerem – elengedhetem fülem mellett a megjegyzéseket, s csak arra a kérdésre kell koncentrálnom: mire jó egy helyi antológia?”

Akkori válaszomat idézem ide, okosabbat ma sem tudnék mondani erre a kérdésre:

„Arra például, hogy fórumot teremtsen tehetséges kezdők, elismert hivatásosok és lelkes amatőrök számára, akikben az a közös, hogy egy településen élnek, a helyi szellemi élet részesei, formálói. Legyen büszke az a város, ahol egyáltalán napvilágot láthat egy ilyen gyűjtemény, mert vannak alkotói, akiknek munkáiból összeáll egy kötet, van egy alapítványa – Poly-Art Alapítvány –, amely fennállásának egyéves születésnapját méltón ünnepelheti e munkával, vannak vállalkozói, akik pénzt áldoznak arra, hogy a helyi művészek alkotásai a közönség kezébe kerüljenek. Erre jó igazán egy helyi antológia!”

Hát valahogy így kezdődött a kapcsolat a Poly-Art Alapítvánnyal, akinek tagjai közül tényleg alig ismertem valakit, hiszen frissen kinevezett újság-szerkesztőként jószerivel légüres térben tébláboltam Érden, kerestem a helyem és a fogódzókat, ami a munkámhoz is elengedhetetlen volt. Barátom és a Pest Megyei Hírlapnál munkatársam, Hancsovszki János

felbecsülhetetlen segítsége mellett – mindenkit ismert Érden, mindenkiről tudott valami fontosat, érdekeset vagy bizalmasat – a Poly–Art alapítója, dr. Tállai Katalin volt az, aki bevezetett abba a körbe, amelyet ő már egy éve próbált közösséggé, alkotói csoporttá szervezni. (Nem tartozik szorosan a tárgyhoz, de nem maradhat említetlen, hogy lényegében Tállai Katinak köszönhetem életem egyik legmeghatározóbb barátságát, Wegenast Róbertét, akire ő hívta fel a figyelmet, s ennek kapcsán készítettem első interjút a festőművésszel a Játék határok nélkül című televíziós produkció látványterveiről.)

Természetesen az elsők között ismerkedtem meg Somfai Istvánnal is, aki már az első pódiumkötetet is szerkesztette, s mint az alapítvány kuratóriumának elnöke a közösség lelkes szervezőjeként dolgozott együtt Katival. Arra már nem emlékszem, hogyan lett ebből az alapvetően újságírói, lapszerkesztői érdeklődésből és ismerkedésből munkakapcsolat, hiszen akkor még kevesen tudták rólam Érden, hogy kiadványszerkesztéssel is foglalkozom. Gyanítom, hogy ebben is Hancsovszki János keze lehetett benne, ő ajánlhatott be – ahogy bemutatni is ő mutatott be minket egymásnak – Tállai Katinak, mint tipográfia-hoz és nyomdai előkészítéshez is értő szakembert. S mint ilyen, mondhatjuk, kapóra jöttem, hiszen a két-évente megjelentetni tervezett antológia mellett már útjára indult a zsebkönyvsorozat is, amelyből mindjárt kettő is megjelent 1996-ban, elsőként az alapító Ha fogod a kezem... című kötete és Cseri István Csak ez az ország című versgyűjteménye Zsigmond István illusztrációival.

Az eddig említett köteteket még nem én, illetve a Hírozón Bt. néven jegyzett vállalkozásom készítette, de az 1996 igen termékeny év volt az alapítvány életében, hiszen az említettekén kívül még két zsebkönyvre futotta – elsősorban a legkomolyabb támogató, a Mol Rt, jóvoltából –, s ezeket már én készíthettem, egyiket, a Tündéri utazást Karácsony István novelláiból (Milyen a sors: utána tucatnyi könyve jelent meg, amelyeken nem dolgoztunk együtt, de a legutóbbit, sajnos az utolsót, ismét én szerkeszthettem, tervezhettem, amire éppen arra az elsőre emlékezve kért fel.)

És aztán sorjázta a további zsebkönyvek és antológiák, nagyjából 2006-ig folyamatosan, mára egy hosszú polcot megtöltenek az Érddel kapcsolatos, általam ter-

vezett-szerkesztett kiadványok, de a Poly–Art kötetei azóta is a kedvenceim közé tartoznak. Egyrészt mert sorozatot szerkeszteni jó: egyszerre kell sugallniuk a köteteknek egyfajta folyamatosságot, összetartozást, hogy azonnal látható legyen, hogy egy sorba illenek, ugyanakkor egyedinek is kell lenniük a könyveknek a témának, a szerzőnek megfelelően. A zsebkönyvek esetében külön kihívást jelentett a formátum, hiszen 10 x 15 centiméteres könyvecskékről beszélünk, a betűméretnek, a margóknak arányosnak kellett lenniük a mérettel, ugyanakkor az olvashatóság is fontos szempont maradt.

Visszatekintve – pedig mindössze 20-25 évről van szó – akkoriban kevésbé volt egyszerű a könyvkészítés, mint manapság, persze a számítógép már létezett, használtuk, de sok mozzanat még korszakokkal korábbi technológiákat idézett, noha a hagyományos nyomdász szakmák már akkoriban is kihalófélben voltak. A könyv tervezése-szerkesztése már a számítógép képernyőjén készült, de a kézirat még papíron érkezett, jó esetben gépelve, de nem ritkán kézzel írva változó olvashatósággal, a szerkesztő – Somfai István – ezt a nyersanyagot javította, ugyancsak tollal-ceruzával. Az előkészített, szerkesztett szöveget aztán számítógépre kellett vinni, ami ugye újabb hibaforrás, célszerű volt tehát kinyomtatni az írsokat tördelés előtt, s egy újabb átolvasásra eljuttatni a szerkesztőhöz, s csak az újfent kézzel megejtett javítások gépre vitele után kezdődhetett meg a tördelés a képernyőn. Aztán újabb nyomtatás és újabb korrektúra, és annak végrehajtása...

De a nyomdába sem gombnyomással küldtük e-mailen a kész anyagot, nyomdai filmet kellett készíttetni egy erre szakosodott stúdióban, esetleg jó minőségű lézerprinterrel pauszpapírra lehetett nyomtatni a könyvet, de ez sem volt egyszerű dolog egy vastagabb kötet esetén. Ahogy az illusztrációk digitalizálása is könnyen válhatott kihívássá egy minivállalkozás gépparkjával, ha ez kevésnek bizonyult maradtak a drága stúdiók. Vagy mondjuk, ha egy szerzőnek nem volt magáról használható portréképe, nem lehetett előkapni a mobilt és kattintani néhány szelfit... fényképész kellett, majd szkennelés.

Furcsa ezt így leírva látni, hiszen mindez akkor korszerűnek tűnt, már ahhoz képest is, ahogy az én pályakezdésemtől működtek a dolgok: a gépelt kézirat ment a nyomdába, meg rajzolt terv – tükör –, eredeti

fotók, grafikák, és az üzemben történt minden, s nem az otthoni számítógépasztalon, mint manapság.

A rohamos technológiai változásokkal az élet elszárguldani látszik mellettünk, ami tegnap újdonság volt, mára elavult, a mai lehetőségeket holnapra felülírják az újabb eszközök és módszerek... de amit általuk létrehozunk, az antológiák, a zsebkönyvek vagy a művészeti alkotások – higgyünk benne! – megmaradnak.

M. Nagy Péter

A mi tíz évünk

*(Részletek hangzottak el az IRKA tízéves
évfordulójára rendezett ünnepségen)*

A város vezetői szinte hiánytalanul megjelentek...
Köszöntők sora...

Legfőképp a Czabai-kert házigazdájának és az egész családnak köszönjük: sokat fáradoztak, hogy kulturált körülmények között tudjanak bennünket fogadni.

A tíz évet röviden méltatni lehetetlen. Szükségtelennek is tűnik, hiszen évente megállunk, visszatekintünk, értékelünk.

Csak dióhéjban:

Ahogy a legutóbbi találkozón mondtam: már tíz éve szoktatom magam ahhoz, hogy remekművekben dúskálok, de mindig rácsodálkozom arra a tényre, mekkora tehetségek vesznek körül. **A folyamatos megújulás, az önképzés, egymás inspirálása** – mind azt eredményezi, hogy egyre jobb minőségű művek kerülnek ki az alkotók kezéből. Maguk a szerzők is egyre igényesebbek, saját magukhoz is kritikusak, ha nem üti meg az általuk megjelölt színvonalat, nem engedik a publikálást.

Részemről nem is kritika ez a folyamat, hanem tanítás, mert hiszek abban, hogy az emberek stílusa, szókinccse, fogalmazáskészsége alakítható, fejleszthető.

Az IRKA, a különböző **kiadványok színvonala, az egyéni és a tematikus kötetek, a szerzői estek, könyvbemutatók** sora bárhol megállná a helyét. Az rá a bizonyíték, hogy nemcsak a mi zsűrünk gondolja kiemelkedőnek a műveket, de országos szinten is figyelemre méltó eredményeket érnek el: pályázatokat nyernek, közlési lehetőségeket kapnak.

Legutóbb hat szerző arcképe szerepelt a meghívón, mint egy gyöngysor. Ilyen gyöngysort még legalább ötöt ki tudnánk állítani. Ha a **KÉK**-eket is figyelembe vesszük, akkor még többet.

Mindenki ért valamihez, van, aki több művészeti ághoz is. Ezért is van testvéri kötelék a képzőművészekkel: a közös műsorok, a kirándulások, a különböző programok szervezése, megrendezése kezdettől fogva természetes kapcsolódást jelentett.

Együtt lehetett nyüzsögni a karantén alatt a dátumokhoz kötődő **irodalmi játékokkal, a hangosnappal, a rovatvezetők külön feladataival.**

Csapatmunkában lehetséges mindez, egymás tehetőségének kiegészítésével, hiszen nem érthet mindenki mindenhez. Szerencsére a támogató háttér biztosságot ad, olvasottságra, műveltségbeli gyarapodásra biztat, arra, hogy ez a lelki gazdagodással is összhangba kerül.

Az alkotás terápia is, de flow-élményt is jelent.

Ilyen alapon a szerkesztőnek, a műsorvezetőnek előkelő helyzete van. Így könnyű, hogy kreativitás, pozitív hozzáállás vesz körül. Remekművekkel foglalatkoskodni öröm akkor is, ha sokszor kemény munkáról van szó.

A közösségi összetartásról, az összetartozás egységéről, minőségéről is szólni kell.

Jöhet itt „özönvíz, kéneső, üstökös” – a tényleges tagság kitartását, hűségét nem befolyásolja, nem ingatja meg senki, semmi. Munkatársi és baráti szálak erősítenek bennünket.

Mert a célunk azonos: a tehetségeket nem irigyelni kell, hanem segíteni, hogy kibontakozhassanak, és szárnyalni tudjanak.

Nem vagyunk egyedül, a **város intézményei** törődnek velünk: a Szepes Gyula Művelődési Központ a kuckónk, valamint a rendezvények helyszíne, a Czabai-kertbe hazajárunk, rendszeresen tarthatunk bemutakozásokat, pódiumbeszélgetéseket a Csuka Zoltán Városi Könyvtárban, emlékező irodalmi összeállításokat a Bíró András – Óperencia Könyvárúházbán, de a Földrajzi Múzeum is mindig teremt lehetőséget a számunkra.

A Polgármesteri Hivatal pedig anyagi támogatást is nyújt, amikor csak lehet. Olyan időszak pedig sose volt a tíz év alatt, mint a mostani: a város vezetői kö-

zül valaki MINDEN megmozdulásunkon személyesen jelen van. A kitüntető figyelemnél nem kell nagyobb elismerés.

A médiának is van köszönnivalónk: a *Toll, papír, kamera* sorozattal szélesebb körben megismerhet bennünket a lakosság.

A Poly-Art alkotóközössége, benne az IRKA 2015 óta része a Helyi Értéktárnak, azaz Érdikum.

Igyekszem hatékonyan betölteni értékőri pozíciomat.

A COVID átírta az életünket az utolsó két évben, de nem hagytuk magunkat legyőzni.

Ez az ünnepség, majd aztán augusztusban a Csak-azértis c. kiállítás is bizonyítja, hogy töretlen a lelkesedésünk, az életigenlésünk.

Daróci Lajosné
főszerkesztő, klubvezető

dr. Csőzik László **polgármester üzenete a Facebookon**

Szeretném, ha minél többen tudnátok, hogy Érdnek van egy remek irodalmi folyóirata, az IRKA. Ezt a Poly-Art Alapítvány adja ki, és most ünnepelte 10. évfordulóját (<http://poly-art.hu/polyart/bemutatkozas.php>). Nem is akárhol, hanem a Radnai utcában található Czabai-kertben, ami akár egy kis oázis, Sir Arthur Conan Doyle elveszett világának mintájára őrzi a középkori érdei erdőségek növényvilágát és atmoszféráját. A házigazda, Czabai Balázs méltó módon gondoskodik erről a hektárnyi kiterjedésű kincsről (<https://hu.m.wikipedia.org/wiki/Czabai-kert>). Péntek délután a folyóirat és az alapítvány szerkesztői, alkotói és szervezői tartottak egy magával ragadó zenés irodalmi délutánt. Daróci Lajosné Márta, Somfai István tanár úr és társaik bő egy órára megállították az idő kerekét, hogy mi velük együtt lassulhassunk és révedhessünk bele a kora nyári érdei hétvége-elő különleges hangulatába. Kiss László és Matkó Gabriella házaspár virtuóz négykezes játéka a kétnyakú gitárjukon jól adja vissza mindezt.

Gratulálok a folyóiratnak, és nagyon örülök, hogy Érdnek van egy saját irodalmi újságja, amit egy ilyen remek társaság tart életben!

Köszöntő

*(Elhangzott az IRKA tízéves ünnepségén – 2021.
június 18-án)*

Évszámokat ünneplünk, tiszteletre méltóakat: 25 éves a Poly-Art, 10 éves az IRKA, 7 a KÉK. Én ezt überelném: 26 éve ismerem Daróci Mártit, akkor költöztem Érdre, és akkor lett egyik gyermekem osztályfőnöke. Sok „zseniális” ötletem volt, egy ezek közül, hogy őt kértem meg, vezesse a művelődési ház irodalmi körét. Fontos pillanat, de nem tudom pontosan az idejét: valamikor 2008-2009 táján.

Nem szeretem a számokat, az évszámokat sem, mert mindebből annyi a fontos, amit az emlékezet megőriz, amit a tudat érzelmekkel tölt fel. A Poly-Art számomra az jelenti, hogy Tállai Kati, hogy Somfai István, hogy remek rendezvények, nagyszerű alkotások.

Az IRKA – bár 9 évet nem is voltam személyes tanúja – Mártit jelenti, aki majdnem rendszeresen küldte nekem az új számokat, igényesen szerkesztett olvasnivalóval és Karácsony dokit, akivel huszonéve testvérre fogadtuk egymást, és bár az utóbbi években nem is találkoztam velük, mindig szeretettel gondoltunk egymásra.

Az IRKA a város kulturális életének részévé vált – olvastam valahol. Szerintem az IRKA annyit ér, amennyi energiát, törődést, odafigyelést az azt előállító emberek befektettek. Számomra az IRKA nemcsak egy színvonalasan előállított lap, hanem egy közösség, amely annyit ér, amennyi magot a lelkekbe elvetett. Fontos, hogy mit adott a külvilágnak, ha már nyomtatott formában is megjelenik. De a legfontosabb, hogy mit adott a közösségnek. Alkotói sikerélményt, lelki feltöltődést, feladatot, emberi kapcsolatokat? Ha igen, akkor sikeres volt ez a tíz év.

Azt kívánom, ha újabb tíz év múlva a közösség tagjai visszatekintenek, az IRKA csak értéket, értékrendet, minőséget, jót és szépet jelentsen számukra. Addig is: tegyék a dolgukat bölcsen, lelkesen.

2021. június 18-án, aminek semmi jelentősége nincs.

Szeretettel: **Bartos Csilla**

Érdi köszöntés

(Elhangzott az ünnepségen)

*„Szántó Tibor, művésze a könyvnek,
Arányt, stílust helyezel a könyvbe,
Ékszerésként formálsz a könyvet,
Díszek nélkül ékesíted könyvvé
Betűsorok redőit a könyvbe,
Hogy mindenki szeresse a könyvét.”*

Weöres Sándor idézett sorai jutnak az eszembe, ha az Érdi IRKA lapszámaikat forgatom. Mindez a folyóiratokra is illik – Daróci Attila nyomdai előkészítő munkáját is dicsérik ezek a szép kivitelű IRKA-számok.

De hát a könyvnek, folyóiratnak nemcsak korpusza van, hanem „lelke” is – van is ilyen című könyv: A könyvek lelke – ebben az esetben ez már az átgondolt, széles látókörű szerkesztésre is vonatkoztatható, mely hosszú évek óta Daróciné Tolvaj Márta reszortja. Márta a szépre és jóra inspiráló egyénisége és a körülötte kikristályosodott közösség kultúrára való igénye, fogékonysága eleven, összetartó, egymással meghitt viszonyban lévő együttest hozott létre. És ennek a közösségnek az írott dokumentuma az Érdi IRKA.

Elo olvasod a barátod verseit? Megnézed, ha az ismerősöd rajzol vagy fest valamit? Nekem nagyon rosszlesik, ha nincs, aki elolvassa leírt gondolataimat, kíváncsi lenne rá írásaimra, amit nekik szántam.

És „Hej, ha ezt a nagyabonyi bíró látná!” – sóhajt fel Hány, miután legyőzte Napóleont. Aki sokra viszi, abban is megvan az igény arra, hogy szűkebb környezete is tudjon róla, becsülje érte. És akinek élete fő vonulata nem az, hogy az irodalom, művészetek – a kultúra területén maradandót alkosson az utókor számára, az is többnyire olyan ember, aki kifejezi érzéseit, gondolatait, megmutatja tehetségét önmagára nézve is, és művész-közönség relációban is.

Engem az Érdi IRKA számaiban (verseiben, novelláiban, képzőművészeti alkotásaiban) az a nagyon is érzékelhető bizalom ragadott magával, amellyel az alkotók egymás iránt viseltetnek: ezt a többiek is olvassák, várják, megbecsülik. Őszintén kitárulkozhatok, senki sem fog megmosolyogni, kinevetni, ajkat biggyeszteni.

Az a kölcsönös bizalmon alapuló őszinte kitárulkozás eredményezi elsősorban, hogy az Érdi IRKA-ban közzétett alkotások sem nem megmosolyogtatóak, sem ajkbiggyesztésre okot nem adóak. Kívülállóként első reakcióim: ő is így érez? vele is megtörtént ez? neki is fáj? ő is hisz? És legbelsőbb gondolataimmal, ki nem mutatott érzelmeimmel találkozom. Nagyon meg kell ezt becsülni!

És közben olyan művészi értékek is születnek, amelyek jóval meghaladják azt a szintet, amelyet egymásnak író, festő emberek alkotnak. A Berzsenyit felfedező Kis János-forma embereknek jó terep lenne. Ilyet én is megéltem. Két éve sincs, hogy egy új barátom, tanárkollégám verseit elküldtem a Hittelnek. Kettőt lehoztak belőle. Sőt, esszéit is kértek tőle!

Azt hiszem, az Érdi IRKA-ból is válogathatnánk.

Heltai Bálint

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Pest Megyei Tagozatának vezetője

IRKA-dal

Zene, szöveg: Kiss Company

(meglepetés a tízéves ünnepségre)

Hangzatos szavaktól megpezsdl az élet,
És a jótettektől csordultig a lélek,
Egy ember világa biztos, hogy megtalál,
De több ember jósága vidáman muzsikál.

Csendes magányban életre kelt hősök,
Vágtázó szellemek vigyázzák, hogy örködj,
Örködj nagyságod, örködj a szív felett,
S aprópénzre ne váltsd szép gazdag életed!

Indulj az úton, és gyere velünk,
Nem csak dallamokban énekelünk,
Homérosz súgja a strófákat,
S az IRKA-sok írják a világnak!

Indulj az úton, és gyere velünk,
S ha nagyságok árnyéka a képzetünk,
Kilépünk a fényre, Szophoklész sem bánja,
Ha IRKA-s szórja álmait a világra!

Jankovits Márta

1. rész

Mondják, hogy nincs pótolhatatlan ember. Volt szerencsém ismerni egyet, aki korai halálával magával vitte azt a rengeteg felhalmozott tudást, amit életében összegyűjtött. Egészen gimnáziumi éveitől olyan emberek vették körül, akiktől magába szívta a valódi tudományt. A szinte naponkénti telefonjaink során számtalan történetet mesélt, amit részben a nagy elődöktől hallott, akik egymásnak adták át helytörténeti, történelmi, irodalmi ismereteiket.

Érdy János, Kereskényi Gyula, Jovicza Ignác, aztán Ábel András. Őt sokat győzködtem, hogy amit elmond, írja le, de nem lehetett meggyőzni. A szó elszáll, az írás megmarad. Mire úgy-ahogy rászánta volna magát, elköltözött abba a világba, amelyben annyira hitt.

A három író, költőóriás: Arany János, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór képzeletét sokat foglalkoztatták az Érd – Batta határán lévő halomsírok. Nemcsak írtak róla, de eljöttek személyesen, hogy itt a helyszínen megtapasztalják a hely varázsát.

Ábel András meg volt győződve róla, hogy ez az egész szakrális terület, és valahol itt kell lennie annak a 200 ezer harcosnak a maradványa, akik elestek a Tárnokvölgyi csatában, ahol a hunok és a rómaiak küzdöttek egymással.

A történelem és az irodalom ilyen módon szorosan összefüggenek. Az írók nélkül sok minden titokban maradt volna. Mielőtt írtak róla, valószínűleg kutatásokat végeztek, de azért a saját tehetségüket, képzeletüket is hozzáadták.

A mostani történet a későbbi időkben játszódik, még-hozzá Magyarország legsötétebb időszakában, 1526-ban. Mindkettőnk kedvelt témájáról sokat beszélgetünk, II. Lajosról, a fiatal királyról, aki Mohácsra menőben több hétig tartózkodott Érden Sárkány Ambrus kastélyában, amit aztán a 20. században a hozzá nem értő döntéshozók barbár módon leromboltak.

Ez nagyon fájt Andrásnak. Ahányszor csak túrát vezetett, mindig elmesélte az egész történetet az ideláto-

gatóknak. Mindig tudott olyan eseményekről beszélni, amit soha sehol le nem írtak, történelemórán meg sem említettek.

A következő írás kettőnk műve. Részint sok kutatásba került, részint Ábel Andrásnak az elődeitől átvett tudása kellett hozzá.

Induljunk hát el a hadak útján 1526 júliusában...

Hadak útján – 1526.

Azon a végzetes esztendőnek a nyarán egy kis Duna menti falu élte mindennapi dolgos életét. Sok írásos emlék nem maradt róla, de azt tudjuk, hogy a török idők előtt magyarok lakták.

Korabeli levéltári adatok szerint, az 1478. február 18-án kiadott oklevél szerint, Mátyás király utasítására Kisban Miklós budai polgár lett Százhalom tulajdonosa, majd mivel utód nélkül halálozott el, a birtok visszaszállt a királyra. 1512-ben Haraszthy Ferenc Horváth György nevére zálogosította el 150 aranyforintért.

Milyen is volt annak idején a falu, azt már csak a képzeletünkre bízhatjuk.

A Duna és a hegy között húzódnak az egyetlen utca, két oldalán apró, nádtetős házakkal. Télen hó és jég, tavasszal és ősszel a sár, nyáron a por nehezítette az itt lakók életét. Valószínű, voltak tehetősebb gazdák, jobbágyok és a földbirtokos, aki feltehetően csak papíron találkozott Százhalom névvel. Jó esetben az intézője irányította a munkát, szedte az adókat, akár forintban, akár természetben. Éjszaka teljes sötétség borult a falura, amint beesteledett, az emberek nyugovóra tértek, és csak a hajnali világosságkor ébredtek. Semmit nem törődtek a világ eseményeivel, nem is tudtak róla, míg a világ be nem tört, és fel nem forgatta az életüket.

Ez alatt Budán egy fiatal király készülődött az uralkodásra, akinek személye a mai napig állandó viták forrása lett...

A Jagelló-házból való II. Lajos már születésekor igen gyenge volt. Akkoriban a koraszülöttet csak úgy tudták életben tartani, hogy disznók felhasított gyomrába helyezték, egy középkori „inkubátorba”. Apja, II. Ulászló, fiát gondos nevelésben részesítette. Hat nyelven beszélt folyékonyan, de nemcsak szellemét művelték, de nevelője, Brandenburi György, meg-

tanította a fegyverforgatásra is. Ő mulatós ember lévén, fiatal tanítványával ezt az életmódot is megszerezte.

Apja, hogy biztosítsa számára a koronát, 1508-ban magyar, 1509-ben cseh királlyá koronáztatta. Jagelló Ulászló semmit nem bízott a véletlenre, így fiát még gyermekkorában beházasította a Habsburg-családba. Elvette a későbbi Habsburg Ferdinánd húgát, Máriát. Tízévesen, 1516-ban apja halála után lett igazi király. A nemesség tiltakozása ellenére, akik magyar királyt akartak, az országgyűlés nagykorúvá nyilvánította, és újra megkoronázták, bár helyette az ország ügyeit a királyi tanács 28 tagja intézte. A koronázási esküt 1521. december 11-én tette le.

Milyen országot örökölt a fiatal király?

Üres államkasszát, széthúzó nemességet. Ekkor lett volna szükség egy erős központi hatalomra, egy határozott királyra, aki ugyan tehetséges és tetterre kész fiatal emberré érett, köszönhetően az olasz humanista Girolamo Balbi nevelésének, de húszévesen kellett szembenéznie az akkori világ legerősebb hadseregével és leghatalmasabb uralkodójával, Szulejmán szultánnal...

Térjünk azonban vissza Százhalomra, amely három hadi útvonal mellett feküdt. Itt vezetett el az eszéki – budai, a Fehérvárra menő hadiút és a Duna. Béke idején is hatalmas forgalmat bonyolított le, főleg kereskedők használták, ami az alulfizetett magyar végvári vitézek számára kedvelt zsákmányszerzési lehetőség volt.

Háborúk idején tömegek vonultak fel és le a hadiúton, ahogyan később többször is a török seregek. A falu túl közel volt, és gyakran esett áldozatul portyázó katonáknak. Ez okozta később a többszöri kiüresedést, mert a lakosok mindent hátrahagyva elmenekültek.

Tomori Pál kalocsai érsek, hadvezér, 1525-ben értesült arról, hogy Szulejmán Magyarország ellen készül. Már 4-5 éve harcolt folyamatosan a délvidéken eredményesen és gyakran betörő hadakkal, de kalocsai érsek lévén már nem kívánt hadvezér lenni. Amikor kiderült, hogy veszélyben az ország, II. Lajos kifejezett kérésére, sőt könyörgésére elfogadta az országgyűlés megbízását az ország katonai vezetésére.

Így érkezett el 1526. július 23. (szombati nap), mikor is Lajos király, kíséretében Tomori Pállal, (ami

kétséges, mert ebben az időben a hadvezér főhadiszállása Bácsban volt), Burgió György pápai követel, Báthory István nádorispánnal sok-sok nemes és szolga kíséretében megérkezett, és egy hétig időzött Érden. Ide érkezésének dátumát többen július 20-ra teszik, de Brodarics István, a szemtanú hitelesebb.

A király és kísérete Ákosházi Sárkány Ambrus érdi kastélyában szállt meg, a nemesek az Attila-várban. Maga Sárkány Ambrus már nem volt otthon, mert a király parancsára 1526. július 16-án Buda és Érd kikötőjéből elindult hajókkal, 2000 gyalogost szállítva, dél felé. Az, hogy Brodarics István királyi kancellár és a mohácsi csata krónikása is a király kíséretében volt, saját írása bizonyítja:

„A hírre, hogy a török átkelt a Száván, és Péterváradot szárazon és vízen erősen ostromolja, a király július 23-án elindult Budáról, hogy a Duna partján lassanként Tolna felé haladjon, remélvén, hogy közben mások is csatlakoznak hozzá. A királynak, Mária királynénak és az esztergomi érsek csapataival együtt körülbelül 3000 lovasa és gyalogosa volt (...)”

(...) még aznap, amelyen elindultunk, Sárkány Ambrus kastélyához érkeztünk, s mely két mérföldnyire van Budától, Érdek hívják ezt a helyet. Itt a király legkedvesebb és legkiválóbb lovát elvesztette, mely hirtelen támadt betegségben pusztult el. A király ropantul fájlalta veszteségét. Sokan rossz jelnek tekintették ezt. Miután a király egypár napig itt időzött, de senki nem érkezett ezalatt hozzá, azon kis csapattal, amellyel idejött, tovább vonult a szomszédos faluba, amelyet Ercsinek hívnak.”

Lajos király érdi tartózkodása alatt átjárt a Csepel-szigetre a feleségéhez, Mária királyné pedig a legújabb kutatások szerint több napot töltött Érden. Felhívásai a nemeseket ide szólították. A bandériumoknak a sátrakat a királyi köves út mellé állították, majd az összegyűlt nemesek az Attila-várba mentek.

Érd neve abban az időben azért lett országos hírvé, mert a király huzamosabb ideig itt tartózkodott. Ezért érthető, hogy a hivatalos történetírásban nem jelenik meg ez az időszak. A történelemkönyvek annyit említenek, hogy a király elindult Budáról, és a következő állomásként Paksot említik.

J.M.
helytörténész
(folyt. köv).

Cettler Gertrúd vagyok, általános iskolában tanítok angol nyelvet már több éve. Szakmámból kifolyólag minden napjaim szerves részét képezi a kreativitás, kíváncsiság az új dolgok iránt és a sportosan aktív életmód. Imádok a családdal és a barátokkal

természetbe járni, kirándulni, túrázni, amik nagyban meghatározzák írásaim létrejöttét.

Rímfaragással és a gondolataim megörökítésével még egyetemi tanulmányaim során kezdtem el foglalkozni. Egy íráskészség fejlesztésére irányuló angol nyelvi kurzus adta az ihletet, ahol azt a feladatot kaptuk, hogy vezessünk naplót angolul. E ténykedés hatására kerültem az irodalom, a költészet édes ösvényére.

Számomra a művészet egyfajta lehetőség arra, hogy önvalómat kiteljesíthessem. Művészeti alkotásaimat szócsőként is kívánom használni, mellyel minél több emberhez szeretném eljuttatni az irodalom, a költészet, a zene és a fotózás, az esztétikum, valamint a természet létfontosságát és életünkre egyedi módon, pozitívan gyakorolt hatását. Elveszni a jelen aktualitásában, megállni és elgondolkodni egy-egy dallamon, tájon, rímson, többek között ez számomra az artisztika...vagy akár hagyni, hogy érzelmileg feltöltsön a művészet ringató ritmusa. Egyszóval, nekem a művészet gyógyír az élet vágta sebekre.

Alapjában véve felnézek a művészekre, hiszen kitartó szorgalmukkal hatalmas inspirációt biztosítanak számomra soraikkal a múlt-jelen-jövő örök egységét megteremtve. Számomra Chaplin fekete-fehér filmjeiben felsejlő melodramatikus érzésvilág és a humorral átítatott remény nagyon csábító. Egyik kedvenc idézetem tőle: „*Soha nem látod meg a szívárványt, ha folyton csak a lábad elé nézel.*” Egy másik nagy kedvencem pedig Boda Magdolna romantikus szavai: „*Ha egy napon eljössz, megkínállak kandírozott szeretettel.*”

Sajátos verssoraimmal eddig elért legnagyobb szakmai elismerésnek tartom többek között, hogy az Érdi IRKA hasábjain szerepelhetek. Továbbá, nemrégiben

egy internetes magazin (Lendület című) közreadott egy interjút írói munkásságomról, azóta pedig rendszeresen publikálom verseimet a magazin online felületén.

Írói készségem fejlesztése és a professzionális visszajelzés érdekében törekszem versíró pályázatokon is megméretettni magam. Így relevánsnak mondható elismeréseket két irányból is sikerült begyűjtenem idén tavasszal. Egyik a Kollektív Magazin „Újrakezdés és tavasz” című pályázatára beküldött haiku-szerű művem, mely bekerült a legjobb 12 közé. Valamint a debreceni Méliusz Újkerti Fiókkönyvtára által meghirdetett haikuversenyen való eredményes szereplésemért oklevélben részesülhettem idén áprilisban.

Nem titkolt célom, hogy ha csak pár pillanatra is, de szeretnék lehetőséget adni olvasóimnak arra, hogy elrugaszkodhassanak a való világ megszokottságától. És buzdítani őket arra is, hogy próbálják meg félretenni picit a mindennapi rutinjaikat... váltsanak jegyet egy vonatra, mely saját belső békéjük felé zakatolva invitálja őket egy röpke kósza bolyongásra embertársaink lelki kapcsolódása felé, miközben elgondolkodnak egy-egy versemben megbúvó szó, kifejezés vagy mondat saját magukra gyakorolt hatásán.

Műelemzés

Sterio Károly (1821-1862)

Nevével az elmúlt időkben nem sokat találkoztunk. Még a művészettörténeti szakirodalom is legfeljebb néhány alkotást tartott számon, pedig nagy tehetségről tanúskodó, rendkívül termékeny festő volt.

Festői és rajzoló tevékenységével a 1880-as évek közepén Barabás Miklós és Borsos József mellett ő is hozzájárult az önálló magyar festőművészet megteremtéséhez, méltó társa a korszak biedermeier festőinek.

1821-ben Szászabányán született. Már gyermekkorában nagyon szeretett rajzolni. Tízévesen megfestette Ferenc József trónörökös arcképét. Tizenkét évesen pedig egy környékbeli román templom oltárképét. 17 éves, amikor felvették a Bécsi Képzőmű-

vészeti Akadémiára. Tanárai elismeréssel beszéltek tájképfestői tehetségéről, de a történelmi képek rajzolásában is ígéretesnek találták.

A művészetet kedvelő arisztokrataktól jelentős megrendeléseket kapott: arcképekre, életképekre és nagyobb kompozíciókra. Budavár visszafoglalásáról (1849) a helyszínen készített képeket. Számos arcképe van az 1848-49-es szabadságharc vezetőiről.

Életképei a nép világról szóltak.

Festményei színekben gazdagok. Hatásos az atmoszféra megjelenítése, melyet a kép mélységének érzékeltetésére alkalmazott. Kitűnő karakterérzéke volt, ez főleg arcképeiben és népi életképeiben nyilvánult meg. Legfőbb értéke a kompozíció megszerkesztése, és a mozgás ábrázolása.

Legmozgalmasabb képe a Lakodalmi menet, melyet az első magyar életképek között szoktak emlegetni. Nálunk sem előtte, sem közvetlenül utána ilyen szemléltetően nem érzékeltették a mozgást.

Egyik legszebb képe „Útban a vásárra” című.

A szép, fiatal parasztlány disznókat visz a vásárra. Megy előttük és félig visszanézve szórja a kukoricát, hogy ezzel csalogassa őket. Csípője ringásától köténye csücske felpenderül, és látni engedi a lábát térdig, ami abban az időben szokatlan látvány volt a festményeken. A háttérben legény ül a lován, és szerelmes vágyakozással néz a lány után, ez némi kapcsolatot teremt közöttük. A lány arra néz, meg nem is. Finoman érzékeltetett mozgalmasság. Messze a háttérben falu látszik, a középtérben két asszony beszélgetve megy az úton. Az egyik a falut nézi, a másik felé fordulva mond neki valamit. Élet van a kis mellékjelenetben is, ez egyúttal bensőségessé teszi hangulatát, és emeli az egész kép dinamikáját.

Mozgalmas ábrázolás látható lovasképein és történelmi témájú képein is.

1857-ben megbízást kapott a „Ferenc József és Erzsébet királyné bevonulása Buda várába” című kép megfestésére.

Főtéma: középen a menet ragyogó arany színekben, az előtér sötét tónusú, a háttér atmoszféricusan ködbe vesző. A festmény rendkívüli mozgalmasságát még a színekkel is alátámasztja. Táncosan ficáncoló hat fehér paripa húzza a hintót, melyben a királynő ül, elüt

a király és kísérete merev díszmenetben lépő lovaitól. A díszkíséret kötelező katonai feszessége élénk ellentétet képez a kép többi szereplőivel.

A nagyszabású képet Albrecht főherceg vásárolta meg, jelenleg a Kiscelli Múzeum tulajdona.

Sterio Károly festői tevékenységén kívül három díszalbum illusztrációjára is vállalkozott.

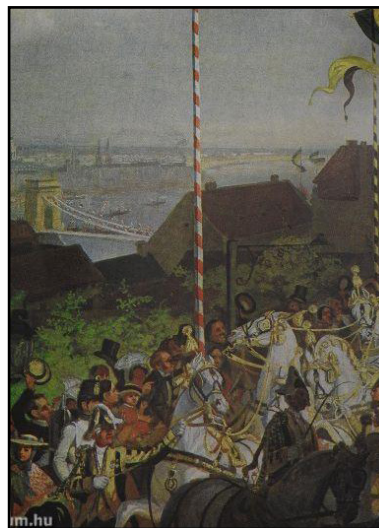
1. Népi élet Magyarországon.
2. Kelet-indiai utazások
3. Hazai vadászatok és sport.

Jelentősek a fametszetei és könyomatai is.

A magyar történelem egyik jelentős korszakában a reformkor, a szabadságharc és azt követő elnyomatás korában dolgozott. Képzőművészetünkben ez az időszak a biedermeier és a romantika kora volt.

1862-ben 41 évesen tüdővészben halt meg.

Hangyássyné Zsuzsa

Csakazértis

*(Készült az új PKH-ban rendezett
kiállítás-megnyitóra)*

Péntek 13. van. Sokan gondolják szerencsétlen számnak, ezer tévhitet fűznek hozzá, egyes kórházakban, szállodákban nincs 13-as számú szoba, a felhőkarcolókban nincs 13. emelet – furcsák vagyunk mi, emberek, tele előítélettel, babonával.

A péntek a dolgos hét utolsó napja, szeretni is lehet, a pihenés, a szórakozás lehetőségét is nyújtja.

Ahogy most is: körbevesznek bennünket ezek a nagyszerű képek, gyönyörködhetünk az IRKA-versekben, Falus Gábor zongorajátékában.

Csakazértis – olvassuk a meghívón, mert nem adjuk fel, dacosan szembeszállunk minden hátráltató tényezővel, akár a vírussal, akár bármi mással. A festmények színei, az ábrázolás mikéntje életigenlést, örömet hirdet.

Igenis, van bennünk lendület, vágy egy boldogabb élet után. Vissza akarjuk kapni a régi életünket, elegünk van a covidos bajokból.

A koronavírus agresszivitása, gonosz jelleme megjelenik a képeken is, ahogyan az égető napsütés is: düh, kiegyensúlyozatlanság, depresszió – lángolnak a színek. Máshol éppen a reményt, az egészséget, a nyugalmat szimbolizálják, és a végtelenség kék színével feloldozást, békét sugároz a szemlélődőnek. A lemenő nap aranyló sugarai pedig egy másik dimenziót nyitnak. A rendezett hegyi sétány pedig kiegyensúlyozottságot jelenthet.

Az egzotikus növények vagy maga a páva megjelenítése a szépség, a megújulás hangsúlyozása.

Azt mondják, a művészet szeretete növeli a lélek szépségét. Van Gogh szerint „nincs semmi, ami olyan mélységesen művészi volna, mint az embert szeretni.”

Lehet, hogy manipulál a művészet, vagy fátyolként eltakarja a valóságot, ahogy Oscar Wilde mondja. Pablo Picasso szerint „a művészet hazugság, amely segít felismerni az igazságot”.

Érdekes megállapítások. Egy biztos: a látványon túl a személyes gondolatok, érzelmek, élmények átütnek, a szimbólumok, a konstrukció, a színek kapcsolata mindig üzenetet hordoz.

Ki-k az egyéniségének megfelelően fejti meg.

Hangyássyné Zsuzsa
KÉK-tag

Élmények, érzések az alkotótáborokból

Talán az első alkotótábornak lehet nevezni azt, amikor 1835-ben fiatal francia festők kivonultak Barbizonba, és a természetet megfigyelve, a szabadban kezdtek el együtt festeni. Azóta sok országban, sokfelé nyíltak ilyen lehetőségek, ahol barátok gondolták azt, hogy jó lenne együtt egy szép helyre elmenni, ahol inspiráló környezetben csak az alkotásra, tanulásra lehet összpontosítani. Hisz a festőtáboroknak ez a lényege: alkotni és tanulni! Egymástól, a természettől, a helyi emberektől, a miliőtől, az új élményekből merítkezve alkotni – kiszakadva az otthoni környezetből, a mindennapi problémák megoldásából.

Csodálatos érzés, ha az embernek csak azzal kell foglalkoznia, hogy felfedezze azt a helyet, épületet, völgyet, arcot, fényeket és színeket, amit meg akar és meg tud örökíteni.

Én most csupán a saját élményeimről írok, ami 2006-ban kezdődött. Egy baráti meghívásra kerültem az igali festőtáborba. Ennek a Somogy megyei településnek híres alkotótábora is volt valaha. Nagy szerencsémnek tartom, hogy lehetőségem nyílt ott megismerkedni, megtanulni a rézkarcolás tudományát, mert ez a régi műfaj sok munkafázist, előkészítést, karcolást, festékezést, nyomtatást igényel. Több napig is eltarthat, hogy egy 20x20 cm-es művet elkészítsünk.

Így kezdődött, aztán a következő év nyarán ismét találkoztunk a megismert festőkkel, volt, aki másfelé járt, és beszámolt az élményeiről, közös ismerősök bukkantak fel, s így egyre nőtt, szélesedett a baráti, alkotótársi kör.

Azok a települések száma is bővült, ahol az önkormányzat iskolai, kollégiumi szállással járult hozzá, hogy fogad 15-20 embert egy hétre: Somogyvár,

Nagybajom, Somogysárd, Mezőcsokonya. Az elmúlt évek alatt nemcsak ezeket a településeket ismertük meg, hanem az ottani embereket is, és a hét befejeztével egy kiállítással mutattuk meg, milyen alkotások születtek.

A somogyi alkotótáborok mellett meghívtak Bánkra, Budaörsre, ahol más festőkkel ismerkedtem meg, és tanultam az ő tapasztalataikból is. Külön ki kell emelnem a Sáfár Pál által szervezett festőtáborokat, amelyeket Pilisszentlászlón és az utóbbi 3 évben Karancsbeszterben tart. Itt igazán kemény munka folyik, 9-től 1-ig kint a természetben olajkép festése, 2-től 5-ig akvarell készítése szintén a szabadban, de egy másik helyen, 5-től 8-ig portrérábrázolás modell után. Ez olyan fárasztó koncentrációt igényel, hogy a 6 napos kurzus után mindenki kimerül. Közben folyamatos korrigálást kapunk, ami nemcsak dicséretből áll, és mindenre kiterjed. A kompozíciótól a részletek kidolgozásáig, az arányok helytelen megválasztásától, a látott és a lefestett formák különbözőségétől kezdve a színek, a fények, az árnyékok nem eltalált árnyalatainak feltárásáig. Meg kell mondanom, hogy nehéz ezeket elfogadni, és gyakran kétségbe is esik az ember, hogy meg tudja oldani. A tanulás soha nem könnyű, de érdemes energiát, igyekezetet beletenni, mert csak így tudunk jobbat, szebbet, egyénit alkotni.

Általában amatőr festők azok, akikkel én eljutok ezekben a táborokba, de egy profi táborvezető éretnyes fellépése, de a jobbító szándéka igen hasznos és hosszú távon gyümölcsöző lehet.

Ezen ismeretségek révén juthat el az ember kiállításon való részvételre, ahol megmutathatja magát, s talán még elismeréseket is kaphat.

Arra biztatok hát mindenkit, ha lehetősége adódik, van alkotókedve és fizikai erőnléte (mert nehéz a festékekkel teli összecsukható festőállványt, a széket, a vásznakat stb. akár csak 100-200 m-re cipelni), menjen el alkotótáborba. Igaz, hogy anyagi ráfordítást is igényel, de olyan sok ismeretet tudhat utána, hogy megéri. Még akkor is, ha az csak néhány napos, vagy egy ötletből adódóan csak annyi, hogy kimegyünk néhányan pár napon keresztül például a Városligetbe és ott festünk. Ma is emlékszem arra, amikor az arra sétálók megbámulják az alkotókat, és elismerő szavakat mondanak, ami nagyon ösztönző lehet.

A szabadban alkotás közben kizáródik a külvilág, csak arra koncentrálunk, hogy melyik színt hová tegyük, milyen színeket keverjük, hogy az az árnyalat jöjjön létre, amit látunk. Afféle alkotói meditáció, amiből van, hogy nehezen jön ki az ember, de feltöltődik, és jó érzés hatja át.

Remélhetőleg az elkészült műben ez is tükröződni fog, és másoknak is maradandó élményt ad.

Wenszky Ágnes
KÉK-tag

Dunai illúziók

Az Ercsi Eötvös Napok nyitó eseményeként alkotóverseny keretében rendezték a háromnapos programot. volt. Húsz fő – elsősorban amatőr festőművészek, de fafaragó és a programba csak betekintő műkedvelő is volt a résztvevők között. Ercsi város és Szabó Tamás polgármester 2012-ig több alkalommal adott lehetőséget festőtáborok megszervezésére is, amelynek művészeti vezetői Sáska Tibor és Ghyczy György művészek voltak. Ennek hagyománya ugyan félbeszakadt, azonban most sikerült feleleveníteni a régi élményeket egy rövidebb, közösségi alkotóműhellyel.

Érd, Százhalombatta, Iváncsa, Budapest, Veszprém, Várpalota területéről érkeztek festők, amire a szervezők külön büszkék, hiszen a cél többek közt a város vizuálisan hagyományozott művészeti gazdagítása és nevezetességeinek népszerűsítése volt. Az érdi PolyArt Alapítvány több tagja, köztük Ercsi városhoz alkotásaival és életével is kötődő Barabás Irénke festőkeramikus is részt vett a versenyen.

A programhoz csatlakozott Szepesi János ercsi fafaragó is, aki bár más műfajban, de színesítette munkájával a repertoárt. A Kis – Duna és a Duna partján, a régi cukorgyár területén és a Nagyboldogasszony-templom környékén egyaránt készültek alkotások, amelyek október másodikáig megtekinthetők az Ercsi Művelődési Ház és Könyvtár kiállítótermében. A pályaművek közül egy nyertes művet és több különdíjas képet is méltatott a zsűri, amelynek Sáska Tibor festőművész és László Bandy grafikusművész voltak szakmai referensei. Azon túl, hogy a részt-

vevők alkotói munkájukkal megörökítették Ercsi város értékeit, bízom benne, hogy hosszú távon hagyományt teremt a program, és egyfajta művészeti párbeszédet is indíthat a térségi művészeti élettel.

A nyertes pályamű Szép Ilona alkotása lett (Tót-vázsony), a Horvát Nemzetiségi Önkormányzat különdíját kapta Fehér Irén festő (Budapest), valamint további különdíjat kapott Regös Ágnes festő (Ivánca).

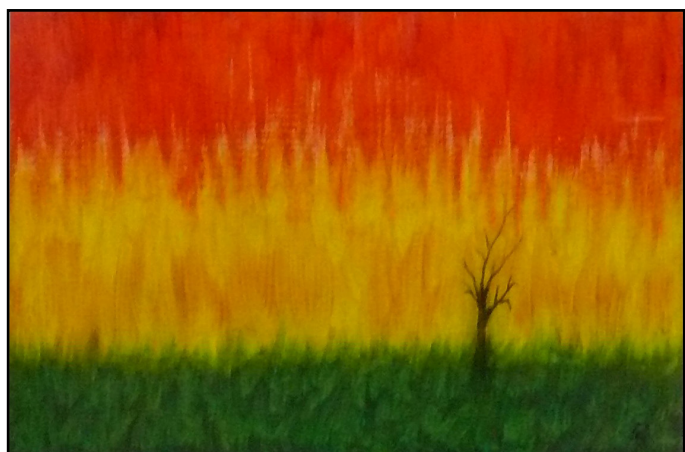
Az események krónikása, ötletgazda akkor és most is, és a mesterek tanítványa:

Somogyi Boglárka
helyi alkotó

A Poly-Art-tagokat Tarnócziné Barabás Irén segítette: szervezés, információcsere.

Nimcs Terézia: Bezárt emlék

Kávránné Szedmák Ilona: Nyáridő

Énekeltünk a világraszóló misén

83 év után szeptember 5. és 12. között ismét Budapest adott otthont a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak, a keresztény világ egyik legnagyobb ünnepének.

A bő egyhetes rendezvénysorozat legnagyobb eseménye természetesen a 12-ei zárómise volt, melyen Ferenc pápa is részt vett. Az ünnepi misén 2140 tagú kórus énekelt, köztük én is, a Diósdai Gellért Kórus tagjaként.

Az ország minden részéről, még határon túlról is érkeztek kisebb-nagyobb kórusok, hogy közreműköd-hessenek ebben a nagyszabású ünnepi előadásban.

Az eseményt számunkra több hónapos gyakorlás, daltanulás előzte meg, összességében 26 dalmű előadására kellett felkészülnünk. A feladat nagy volt, a megvalósítás kemény kihívást jelentett.

Mikor még csak gyülekezett a téren a közönség, mi már énekeltünk a déli nap sugarai alatt, és már alig volt foglalt szék az ünnep végén, mikor mi még mindig zengtük a dalt.

Végül is „emberé a munka, Istené az áldás”, ahogy Bárdos dalának szövege is mondja.

Felemelő érzés volt egy ekkora ünnepen szereplőként részt venni, szerves részévé válni egy ilyen rendkívüli misének. Az esemény hangulata teljesen magával ragadott minket és velünk együtt a Hősök terén helyet foglaló, valamint a környező utcákban lévő híveket is. Szinte tapintható volt a meghittség és meggyőződés.

Csodálatos volt ennyi énekessel együtt, teljes összhangban előadni a műveket. El sem hisszük, hogy több, mint százezer ember hallgatott bennünket a helyszínen, és még ki tudja hány millióan a világ minden részében a rádiós és televíziós közvetítéseken keresztül.

Pálné Onódi Judit
IRKA-tag

A palotai Csokonai Művelődési Házban (Budapest, Eötvös u. 64-66.) két hónapon át – júniusban és júliusban – volt látható az a kiállítás, amelyet Fekete István (vadász, író) tiszteletére hívtak életre. **Kovács Mátyás** festményeit itt lehetett megtekinteni.

Magyarország agrárminisztere az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából **Wenszky Ágnes** Zöld Toll Díjjal tüntette ki kiemelkedő tevékenysége alkalmából.

A Flamingó kempingben augusztus 2-6-ig tartott az Érdikum-tábor. **Szabó Ilona Valéria** a Bohém Pipi és a Tollasok c. mesekönyvével vállalt feladatot. A KÉK-ek közül **Szekér Gizi** tartott kézműves foglalkozást a gyerekeknek. A Poly-Art-ból **Czabai Baláznak** és **Daróci Lajosnénak** egész heti teendői voltak (tagjai az Érdikum-bizottságnak is).

Szigetvári Zsófia (18) felvételt nyert néhány egyetemre, köztük a kolozsvárirra is, színháztudományi szakra. Itt hirdettek egy drámapályázatot, ahol első lett, így automatikusan felvették. Ő azonban a hollandot választotta. Mire elérkezett az ünnepi könyvhét (szept. 2-5.) már el kellett utaznia, így nem tudta dedikálni élete első megjelenő könyvét.

A már hagyományos nyári koncertjét az **Alma Lati-na** együttes aug. 19-én tartotta a Czabai-kertben.

Az új Szociális Gondozóközpontban rendszeres kiállítási lehetőséget kaptunk a KÉK-ek számára is, hála **Kiss Sándor** szervezésének. Júliusban **Nagyszalóki András** festményeit csodálhatták meg a bentlakók és az érdeklődők, szeptemberben pedig **Kávránné Szedmák Ilonáét**.

Az új Parkvárosi Községi Házban **Csakazértis** címmel nyílt KÉK-kiállítás aug. 13-án.

Az Ercsiben megrendezett **Dunai illúziók** c. festőversenyen (aug. 27-29.) a KÉK-tagok közül hatan vettek részt: Hangyássyné Zsuzsa, Kiss Gyöngyi, Tarnócziné Barabás Irén, Varga Katalin és két új tagunk: Berke Gyöngyi és Krisztbaum Mihály.

A Battai Napok keretében (szept. 11-én) immár 18. alkalommal rendezett **Hangyássyné Zsuzsa** és családja festménykiállítást és -vásárt dunafüredi otthonuk udvarán. A KÉK-ek közül nyolcan gazdagították a látnivalókat képekkel, kerámiákkal. Mint mindig, most is érdeklődők tömegét vonzották.

Cserni András (12.-es VMG-s diák), legfiatalabb IRKA-tagunk sikerrel szerepelt az Irodalmi Rádió egyik pályázatán. Ennek kapcsán megjelenési felületet ajánlottak neki egy szerzői blog formájában.

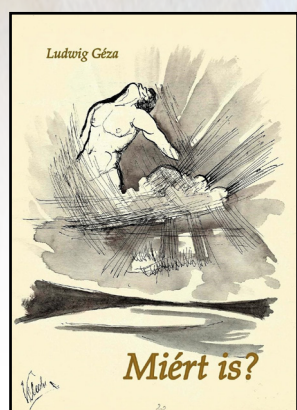
Wenszky Ágnes díja

Összegző, eligazító, ismeretterjesztő és szemléletformáló könyv. Az onkológiai szolgálatban eltöltött 57 év tapasztalati tudásának kvintesszenciája, a megosztás, átadás igényével(...) Karácsony István emberközpotú, egyénreírányuló, személyes, mélyen humánus orvoslást követ...

Könyve mindenkié. Tiszteletre méltó vállalkozás, szakmai credo, hitvallás és állásfoglalás...

(Részlet prof. dr. emerita Bagdy Emőke előszavából)

Ebben a könyvben 60 év gondolatai rejtőznek. Amikor újra és újra elolvasom, feltűnik, hogy nagyon kevés gondolat, megállapítás, vélemény vesztette el időszerűségét. Úgy gondolom, az ember spirituális lényegét tekintve nem sokat fejlődött az évezredek során, nemhogy hat évtized alatt.

Persze „technikai kultúránk” rohamléptekben. De az csak a technika, a számítógép, a 3D nyomtató, az expressz-vonatok, űrrepülőgép... Ott belül az, aminek emberré, sapienssé kellene tenni minket, ott valamiképp sokkal lassabban iramlanak a dolgok. Nagyon nagy szükség volna rá, de úgy tűnik, bensőnk fejlődése képtelen szárguldani. És fontos lenne ezt felismerni. Nem baj, ha kicsit később érlelődnek meg a mesterségesen intelligens robotagyak. Úgy vélem, a mieink fontosabbak... Sokan pesszimistának vélhetnek.

Depressziósnak.

De hát Jung szerint milyen is a világ? És azóta „fejlődött” is egy kicsit...

(A szerző gondolatai)

A klasszikus krimielemekeket is felhasználó fordulatos történetben a fiatal íróő, Szigetvári Zsófia, az elsőtől az utolsó sorig lekötö az olvasó figyelmét.

Jól megformált karakterei egyediek, és együtt sodródunk velük a történetben, szorítva a könyv lapjait vagy éppen mosolyogva.

Izgalom, humor, romantika, váratlan fordulatok és vér minden mennyiségben. Tökéletes kombináció, amire egy igazán jó könyvben szükség van.

Ajánlom minden krimirajongó figyelmébe.

(Bakos József)

Tartalom

In memoriam dr. Karácsony István	1-2
Versek	3-16
Prózák	16-27
Diákoldal	28
Tanulmány	28-32
Szabó Ilona Valéria rovata	33
Jankovits Márta rovata	33-35
Tízéves az IRKA	35-39
Ábel András nyomában	40-41
Bemutakozás: Cettler Gertrúd	42
Hangyássyné Zsuzsa rovata	42-43
Beszámolók	44-46
Hírek	47
Könyvajánlók	48

Illusztráció: Csakazértis c. kiállítás anyagából

Honlap: www.poly-art.hu

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával • Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048